

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN

125712-B

ALT-

125, 11.50,

20

DISPUTATIO JURIDICA
DE JURISPRUDENTIÆ PRIN-
cipiis & præceptis generalissimis.

Pro consequendis summis in utroque Ju-
re insignibus & privilegiis
DOCTORALIBUS,

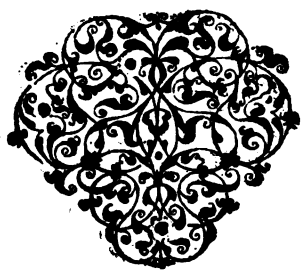
Publica disquisitioni ad diem 19. Augusti proposita

A

JOHANNES KITZE-
LIO, J. U. IN ACADEMIA GIES-
SENSA PROFESSORE, ET DISPU-
tationis moderatore.

RESPONDENTE

HENRICO KERCKMANNO LEMGOVIER-
se Westphale.

GIESSE HESSORUM,
Typis Nicolai Hampelii, Typogr. Academi.

M DC XIV.

THE JOURNAL OF THE

ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE

FOUNDED IN 1871

Volume 74
Part 1
1944

CONTENTS

THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE

MEMBERSHIP LIST
1944

THESIS PRIMA.

QUOD de Politica in genere asseritur, quod si cæterarum disciplinarum præstantissima sit, iisq; tanquam Regina præsit & dominetur, id ipsum haud immeritò ad Politicam seu Jurisprudentiam Romanam accommodatur *b*, Romano imperio, cujus uti & Imp. qui ei præest, incolumitatem nos omnes exoptare & pro viribus tueri convenit, *c* tam diu existituro, donec Jurisprud. *d* & lingua latina seu Romana, *e*, suum vigorem obtinuerint *f*.

a) Hæc enim totum hominem, ut tam corpori quam animæ ejus benè sit, sibi propositum habet, cæterisq; artibus & facultatibus omnibus earumq; cultoribus, quorum adminiculo utitur, suum in rep. locum tribuit, *Arist. 1. Eth. cap. 2. & lib. 1. de repub. cap. 1. ubi etiam. Petr. Gilk. n. 2. Petr. Greg. Tol. de Rep. lib. 18. cap. 1. n. 4.* *b*) Hæc enim secundum *Ulpian. in l. 1. §. 1. ff. de Inst. c. 7.* æquum ab iniquo separat, licitum ab illicito discernit, bonos non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione reddit, adeoq; veram non simulatam Philosophiam exhibet: Quod ipsum etiam Euphrates ipsemet Philosophus referente *Plinio lib. 1. Epist. 10.* suo calculo approbat, asserens esse & hanc Philosophiæ & quidem pulcherrimam partem, gerere negotium publicum, cognoscere & judicare, promovere & exercere justitiam, quæque Philosophi doceant, in usu habere, adeoq; quàm latissimè hæc disciplina suas utilitates in omnes partes vitæ humanæ diffundat, saluberrimæ ejusdè leges de rebus, tam publicis sacris & prophanis, quàm privatis proditæ satis superque attestantur, qua de re breviter & succinctè videri potest, *F. ancisc. Zoon. rerum. quotidian. c. 66. Marquar. Freh. πνευματ. lib. 1. cap. 1.* *c*) Patriæ enim & Reip. salus cujusq; nostrum privatæ salutis anteponenda est, & illa omnium suprema ac summa censetur, quæ salutem,

utilitatem & commodum publicum tuetur, l. 3. C. de princip. lib. 12. tit. 63. lib. 4. C. Qui pot. in pign. Auth. Res qua, C. com. de l. Cic. lib. 3. de ll. *Wesemb. in §. de usurp. & usuc. n. 9. in fin. aded ut rectè Homerus dixerit; unum augurium optimum pugnandum pro patria: Unde etiam attestante Just. Imp. in pr. Inst. de Excus. tut. & §. C. Ulp. in l. bello, 18. ff. de excus. tut. ii, qui in bello pro repub. ceciderūt, in perpetuū vivere cēsentur, Zoan. d. Imp. Rō. n. 199, 212: 217. & alius multiū seqq. Quod Roman. Imp. vel imprimis legum DD. qui non nisi ab Imp. Rom. primitus titulū suū & honorem obtinent, ubicunq; etiam terrarū degant defendere cōvenit, arg. c. ex eo, 38. de R. 7. in sexto, iun. Et l. index 41. ff. de min. eleg. anter, Zoan. de Imp. Rom. n. 252. d). Rom. enim Imp. ut armis & ll. cap. ita illis etiam augetur & conservatur, in tantum, ut vel in regnis etiam illis, quæ aliā Imper. superiore non agnoscunt, publica professio & observantia ll. Romanarum, supremæ & universalis Romani Imp. Jurisdictionis reliquas, in hoc etiam tempus usq; ostendat, arg. l. un. c. de Just. Cod. confirm. cap. Quo iure, dist. 8. gloss. in l. sp. prius, 17. in pr. in verb. plures ubi etiā, Bart. ff. de aqua & aqu. plu. arcen. Bart. in l. hostes, nu. 3. & 4. ff. de capt. & postl. rev. & in l. f. filicidii, 3. & l. 9. ff. Quomadmodum servitus amitt. Zoan. d. tract. numer. 234. & 252. e); hæc enim indubitata majestatis Imper. Romani tessera est, in qua non solum pleræq; ll. Romanæ editæ sunt, sed etiam in hunc usq; diem, in omnibus per universum fermè orbē Academicis, omnes artes & facultates in eadem docentur, libriq; in aliis linguis conscripti, in eandem tanquam principem ac dominam omnium linguarū transferuntur, nec non etiam in eadem, præter vernaculam cujusq; nationis, quæ et ut plurimum adscisci solet, judicia peraguntur, l. decreta, 48. ff. de re iudic. iun. Et l. indices. 12. C. de sententiis & interloc. omn. iud. Petr. Heig. lib. 1. quæst. 2. n. 63. & 64. Zoan. d. tract. nu. 134. & seqq. eandemq; ob causam omnia producta in Cam. Imp. etiam ab exteris & peregrinis sub pœna rejectionis vel in vernacula nostra, vel in Latina lingua exhiberi oportet, uti stylus istius supremi iudicii satis superq; testatur. Quod ipsum etiam juribus majestatis admodum consentaneum est, ubi is, qui statui Rēip. præest subditis injungere potest, ne aliā quàm Imperatoris lingua utantur, d. l. decreta 48. ff. de re iud. & d. l. 12. C. de sent. & interloc. omnium iud. omnesque populi penè eminentiam gravitatis & majestatis suæ, vel in hoc imprimis consistere arbitrati sunt, ut linguæ suæ honos, quàm latissimè*

simè, maximè verò ad populos sibi subiectos diffunderetur, vesuti de Rege Chaldaeorum traditur, *Dan. cap. 1. vers. 4.* de Romanis apud *Valer. Max. libr. 2. c. 2. exemp. 2.* & *Dion. Cas. lib. 60. Hist. Rom. Pet. Greg. Tol. de repub. lib. 15. cap. 3. nu. 8. Cuiac. in parat. C. de monop. f)* tot enim tantorumq; bonorum & munerum, quæ nobis à Deo tributa sunt, nullus usus aut fructus est sine lege, jure, & principe, jus enim finis est legis, lex principis opus, princeps autem imago Dei cuncta administrantis, uti *ex Plutarcho refert Pet. Greg. Toloss. lib. 10. de repub. cap. 2. num. 3.* pro ut etiam II. Romanarum observantia Rom. Imp. sustentatur, & per eas quisq; sua defendere potest, iisdè verò sublatis, aut neglectis omnia subverti necesse est, *cap. quo iure, 1. dist. 8.* Quod etiam de latina lingua; eiq; propter Imperium ad Germanos translatum, adscita vernacula nostra obtinet, utpote quibus sublatis, eorumque in locum aliis subrogatis, Dominum & Imperatorem nos eum profiteri oporteat, cujus lingua utimur, *arg. d. l. 48. ff. de re iudic. Joan. d. tract. num. 152. & 153.* Qua de causa etiam Elector Saxoniz Mauritius, & Albertus Dux Brandeburg. ad Imperii Romani immi-
 nationem spectare; & desuper conquesti sunt, statum Germaniz eò nunc devenisse, quòd eis, qui in aula Imperatoris cum fructu & utilitate versaturi sunt, peregrinz etiam addiscendz sint linguæ; *præla-
 re Sleid. libr. 24. fol. 765. & fol. 772. edition. Francof.*

II.

Est autem Jurisprudentia *a*, quæ paræ significatio-
 nis voce etiam jus appellatur *b* divinarum *c* & huma-
 narum rerum notitia *d*, justiatq; injusti scientia *e*, seu
 definitore Celso ars *f* boni & æqui *g*.

a) A virtute intellectus prudentia ita appellata, quoniam præ
 cæteris artibus & facultatibus omnibus, magis circa singularia &
 negotia hominum civilia occupata est, utpote in qua interpretando,
 disceptando, respondendo, & judicando, theses ad hypothesés, regu-
 las ad casus, & universalia jurisprudentiz theoremata, ad facta homi-
 num singularia accommodari, ista que sola ratione, eandem ad usum
 traduci oporteat, *arg. l. in toto 80. ibi & illud potissimè habetur, quod
 ad speciem directum est, ff. de R. p. l. si ex plagis, § 2. inclivo, 2. ibi in cau-
 sa jus esse positum, ff. ad l. Aquil. l. obligamur, § 2. ibi in facto quæstio-
 nis summa consistit, ff. de O. & A. Phil. Pore. cons. 1. in pr. Valent. Volt.*

in com. ad l. Cor. de suor. c. 7. n. 107. Vult. ad §. 1. Inst. de 7. §. 7. nu. 1. Unde consequens est in hac scientia imprimis praxin & theoriam conjungi oportere cum scientia juris parum proficiat, nisi negotiis hominum applicetur, *Pet. Fab. in §. sed non usq., Inst. de legat. Caball. in tract. de eo quod interest, n. 38.* & proinde homines speculativi & Metaphysici super negotiis & controversiis hominum, nec judicare nec consuli debent, *Zoan. ad l. Qui accusare, num. 11 C. de edend.* b) ut maximè enim vox jus polytimos & varix significationis sit, uti videre est in *l. pen. §. ult. ff. de 7. §. 7. Azo in sum. ad tit. Inst. de 7. §. 7. Donel. lib. 2. com. c. 3. p. 70. Bocer. Class. 1. disp. 1. th. 1. 2. 3. 4. 5. Harp. part. 1. disp. Inst. disp. 1. th. 10 Vult. in §. juris præcepta, 3. n. 2. Inst. de 7. §. 7.* attamen in potiori suo significatu etiam pro arte Juris & scientia, seu doctrina legali sumitur, *l. 1. in pr. l. 10. §. 2. ff. de l. §. 1. §. 1. §. 3. Inst. eod. tit.* & hac in significatione propriè hic accipitur, uti arguit ipsa definitio Juris prudent. in verb. *notitia item scientia*, per quæ verba cognitio rei per causas, quæ aliter se habere non potest intelligitur, *§. 1. Inst. de 7. §. 7. lib. 10 §. 2 ff. eod.* atque hinc accidit, ut hujus artis periti studiosi Juris dicantur, *l. 1. ff. de offic. assess. l. moris, §. 4. ff. de pæn. l. Divus, 4. ff. de extraord. cog. Bocer. d. disp. 1. th. 2. lit. C. Vult. ad §. 3. Inst. de 7. §. 7. n. 2. Serser. disp. 1. th. 3. Inst. de l. §. 1. lit. a.* c) hoc est earum rerum, quæ divini Juris sunt, quæ aliæ fuerunt tempore Pontificum & veterum Imp. uti videre est, *apud Gars. in tract. de conjug. quæst. 1. nu. 11. 14. §. seqq.* ad quem brevitatis causa lectorem remittimus; alii verò tempore Christianorum Imp. & imprimis tempore Imp. Justinian. ut ex prioribus, *§. 1. C. quos præter Cujac. & Wesenb. in x. suis etiam summam & succinctè exposuit, Matth. Steph. in Com. suo ad tit. eisdem.* d) sive recip. sive statum cujuslibet privatum res illæ humanæ respiciant nihil interest, *l. 1. §. 2. ff. de 7. §. 7. Vult. in §. 1. nu. 1. Inst. eod. tit. Mys. ibid. n. 2. Trent. d. disp. 1. thes. 2. lit. c.* Quas res J. C. non considerat ut Physicus, quæ scilicet res sunt, neq; ut Historicus, quatenus nimirum gestæ, seu quæ sunt divinæ seu humanæ, sed quatenus sunt Dei vel hominum, id est, quatenus tam divinas, quam humanas res benè disponit, hoc sine, ut quæ Dei sunt Deo, seu quæ ad divinum cultum perficiendum sunt constitutæ, ab eo non alienentur, & quæ hominum seu ad humana negotia comparatæ, hominibus quoq; tribuantur. Unde constat J. C. res divinas & humanas non absolutè, sed potiùs relatè considerare, *Donel. 1. com. 7. Civil. cap. 10.*

e) Juris-

e) Jurisprud. enim hunc in finem adinventā est, ut secundū eam
justā ab injusto, æquū ab iniquo discernatur, l. 1 §. 1. ff. de 7. & 7. l.
& si quis, 14. §. hoc actio, 6 de Rel. & sumpt. fun. Schneid. ad §. 1. Inst. de
7. & 7. nu. 9. Myns. ibid. nu. 1. Wesenb. in π. ff. de 7. & 7. nu. 2. & ferè Insti-
tutis omnes. f) Undè liquidò constat in Jurisprud. nostra,
artis, scientiæ & notitiæ vocabulā promiscuè usurpari, arg. d. l. 1. in pr.
ff. de 7. & 7. unct. §. 1. Inst. eod. neq; eadem tam subtiliter à sese invicè
distingui necesse est, cum is, qui nimum subtilizare intendit, ple-
rumq; perniciosè errare vel cavillari censetur, argum. l. ancilla, C. de
furt. & l. ea est natura, 65 ff. de R. 7. Verba n. ll. nostris inserviunt ac
imposita sunt, non res verbis, l. 28. C. de usur. Joseph. Ludovicus decis.
Lucen. 48. nu. 8. Tib. Decian. Resp. 17. nu. 19. vol. 1. Hier. Schurff. conf. 37.
n. 6. cent. 1. Quintil. lib. 1. Orat. 1. cap. 2. in. 40. g) d. l. 1. in princ.
ff. de 1. & 1. cujusmodi definitio optimè cum præcedenti convenit, sit
per artē boni & æqui scientiam juris publici & privati intelliga-
mus. Quæ de causâ in hac definitione JC. Celsus bonum & æquum
rectè conjunxit, siquidem non omne, quod bonum est, protinus et-
iam est æquum, l. hac lege, 8. C. de pact. conv. tam super de. Bonum enim
est id, quod tam nobis, quàm Reip. conferret, & emolumento est, arg.
l. 13. §. 2. vers. deniq; ff. de usufr. quemadmodū quis utatur fruatur. Equū
verò ab æquitate fluit, quæ nihil aliud est, quàm justā rerum mode-
ratio, & æquitatis quædam conservatio, l. non tantum, 2. ff. de re jud.
Atq; hinc venire potest, ut aliquid Reipub. futuræ & fructuosum
sit, quod cum æquitate in totum non concordet. Cuiusce rei Exem-
plum profert, Corras. lib. 2. Miscell. cap. 18. nu. 5. de capt. Sabin. Virg.
quæquidem urbi Romæ ob habendas coniuges & suscipiendos libe-
ros, quibus carebant bonū & commodum fuisse refert. Veruntamen
factum illud non fuit æquum & justum, tot. tit. C. de capt. Virg. Ita è
converso privatorum contemplatione, usucapio iniqua & æquitati
repugnare videtur, quæ de causâ etiam in Nov. 9. sibi nec iniquis ho-
minibus remaneat præsidium & tutus peccandi locus, &c. Impium
præsidium appellatur, & in l. unie. C. de usucap. transform. usucapionum
jura nocentia esse dicuntur; quæ tamen rursus respectu utilitatis pu-
blicæ, ne dominia rerum sint in incerto, optimum juris est præsidium,
l. 1. ff. de usurp. & usucap. princ. Inst. de usucap. Corras. d. loc. nu. 4. Treutl.
d. disp. 1. h. ff. 2. lit. b.

Cæterum libri, quibus Jurisprudentia Romana hodie continetur, sunt potissimum Institutiones *a*, Pandectæ *b*, Codex *c*, & Constitutiones novellæ *d*, quibus præter jus non scriptum *e*, hodie etiam subsequantium Imperatorum constitutiones accesserunt *f*.

a) Mandato & jussu Justiniani Imperatoris à Triboniano, Theophilo & Dorotheo viris illustribus compilatæ, §. *cumque*, 3. & ibi communiter interpretes, *Inst. in proemio*, 11. Calend. Decemb. hoc est 20. die Novemb. Anno 1533. editæ. §. *igitur*, 4. & seq. *Inst. d. proem.* Quæ paræ significationis voce etiam Instituta appellantur, est enim harum vocum appellatio promiscua, nec refert, an Instituta vel Institutiones appellantur, *Constit. Inst. de confirm. ff. ad senatum magnum*, §. *Sed cum*, 11. *Constit. omnem, in pr. §. 1. & Const. Tanta*, §. *omnem*, *Valt. in prolegom. Jurisprud. R. filio, mihi*, 23. *Forst. disp. 1. Inst. th. 1. Borch. in proem. Inst. diff. Myns. ad §. cumque*, 3. n. 16. *premissi*, ut nimirum sit prima Juris elementa seu cunabula, §. *Sed nō*, 3. *Inst. de legatis*, in quibus initio tyrones juris institui oporteat, §. *igitur*, 4. 5. & seqq. ne multitudine ac varietate rerum primò onerentur, & sic aut in limine deterreatur, aut magno cum labore ad id, ad quod alias leviorè via possent, non perveniant, §. *his igitur*, 2. *Inst. de Inst. & Jur. Valt. d. loco*, n. 32. & seqq. *b* Eiusdem significationis voce etiam Digesta appellatæ, quod in iis digestam & collectam sit undique, quod ad jus pertinet, editæ 17. Calend. Jan. die 15. Decembr. An. 1533. *constituit. Tanta emissæ ad senatum*, & *omnes populos*, *Constituit. Dedit nobis*, §. & *piissimas* 1. *de confirm. ff. ad senatum magnum*, *Valt. d. loco*, f. 27. n. 14. *Cuiacius in præfat. parat. Digestor. præfixa*, *Forster. hister. Juris civil. lib. 3. cap. 1. num. 6.* eodem quoque die, quo Institutiones, nimirum, 3. Calend. Jan. hoc est 29. Decemb. Anno 1533. valituræ, *d. constit. tanta & const. Dedit nobis*, *Forst. d. loco num. 14.* Digesta autem seu Pandectæ vulgò in tres partes: Digestum vetus à primordio usque ad titul. 3. lib. 24. *qui est soluto matrimonio*. Digestum infortiatum, inde ad titul. 1. lib. 39. *Dig. de operis novinnuat.* Et Digestum novum, à dicto l. 39. usque ad finem, *divisa sunt*; & hunc ordinem Bartol. in suis commentationibus secutus est. Sed rectius à Wefenb. Cuiac. & aliis ex sententia Imper. Justin. *in d. Const. Dedit nobis, de confirm. Digest. ad magnum senatum*, §. 2. & seqq. in septè partes distri-

buuntur; quarum prima iudiciorum & usus forensis principia atq;
 elementa continet, & incipit à lib. 1. usque ad lib. 5. Unde etiam rectè
lib. 1. usque ad lib. 5. nominatur, *d. const. §. 2.* Secunda pertractat iudicia realia,
 hæc n. potiora sunt personalibus & extendit se usque ad lib. 12. §. 3.
in d. const. Tertia contractus & actiones ex his descendentes prole-
 quitur, & exordium facit à lib. 12. & finitur in lib. 19. §. 4. *d. const.*
 Quarta digestorum pars accessoria contractuum, quo ad implemen-
 tum & securitatem illorum continet, & incipit, à lib. 20. desinens in
 lib. 27. §. 5. *d. const.* Quinta in se comprehendit successiones ex testa-
 mento iure civili, & initiū facit à titulo, 28. usq; ad tit. 37. §. 6. *d. const.*
 Sexta autem pars agit de iudiciis Prætoriiis & possess. bonorum, in-
 terd. except. & actionibus, & incipit à tit. 37. usq; ad lib. 45. Septima
 deniq; & ultima stipulationes, iudicia criminalia, appellationes, iu-
 dicia fiscalia & alia quædam extraordinaria continet, & inchoatur
 lib. 45. & extendit se usq; ad finem, *d. constitut. Dedit nobis de confirmo.*
Digestorum ad senatum magnum. c) qui Anno 1534. 12. Ca-
 len. Decemb. Imperii Justinian. octavo editus est, §. *his igitur & seqq.*
constit. cordi nobis est, de emendat. codicis domini Iustiniani. Codex au-
 tem hic de quo loquimur. non est prior ille editus sed posterior, qui
 in locum prioris substitutus est, & dicitur codex repetitæ prælectio-
 nis, cui insertæ sunt constitutiones. quæ post editionem prioris codi-
 cis à Justiniano Imperatore promulgatæ erant, *tota const. de emendat.*
Iustin. Codic. Vult. in proteg. Iurisp. R. n. 51. & seqq. & in proæmio Inst.
num. 3. Duaren. in comment. Iuris civil. cap. 3. Forst. de Histor. juris civil.
nu. 7. Cuiac. in præfat. parat. Cod. d) Justinianus namq; Impe-
 rator postquam promulgasset & cõpilari iussisset Institutiones, Di-
 gesta, & Codicem, novas etiam quasdam constitutiones, cum natura
 novas depromeret edere formas ac nova negotia, successu tempo-
 ris emisit, & hæc constitutiones in unum volumen sunt collectæ, ac
 Authenticæ seu Novelæ appellantur, non quòd nova eis atq; à vete-
 ribus prorsus dissidentia iura cõstituantur, sed quòd novissimè pro-
 mulgatæ sint, post Codicem Justiniani repetit. prælect. testante ipso
 Imperatore Just. in *Novell. 66. & in const. de Novo Cod. faciend. Vult.*
d. loc. fol. 29. n. 51. Cuiac. in præfat. Novell. in princip. e) Siqui-
 dem etiam ius non scriptum seu consuetudo, non minus iuris nostri
 pars est, atq; ius scriptum, §. *constat. 3. & sine scripto 9. ubi communiter*
interp. Ios. de I. N. G. & C. l. 32. l. 33. l. 34. l. 35. & 36. ff. de I. L. Quale ius

non scriptum ius feudale est, & exinde etiam consuetudines seu usus feudorum, à parte sua principaliore, inscribitur, *Vult. l. F. l. n. 2. § 3. Duar. cap. l. n. 2. § 3. Tiber. Dec. respon. 3. nu. 229. vol. 4. Schneid. tract. feud. cap. l. nu. 7. Dominus Gothofr. Diss. Feud. d. 1. lib. 1. lit. a.* Et penes status Imperii, in primis Augustanæ Confessionis addictos, maxima sui ex parte, etiam ius canonicum, *Dauth. de testamentis, numer. 8. pag. mibi, II. Modest. Pist. cons. 16. n. 6. vol. 1. f)* quales nonnullæ etiam continentur in iure feudali; ut Eotharii I. nepotis Caroli Magni, *l. conf. feudal. Dom. Lotharii Imperat. l. feud. 19. § seqq. usque ad tit. 24.* aut saltem, ut putat *Cuj. feud. 23. usq. ad tit. 23.* His addi potest Dominus Gothofredus *diss. feud. d. 1. lib. 1. lit. G.* & præter recessus Imperii Moguntianæ editos, cõstitutionum Imperialium veterum & recentiorum, nonnulla volumina congeffit, Melchior Halmnsfeldt, datus Goldastus; partim Francofurti partim Hanovianæ edita.

I V.

Huc reduci possunt generalissimæ Juris regulæ, quæ ad nullum certum titulum seu juris nostri articulum reduci queunt *a*, quæ nihil aliud sunt, quàm brevis causæ conjectio *b*, qualem qui pro se habet, jure certo uti & intentionem fundatam habere dicitur *c*, & adversario incumbit probare contrarium *d*:

a) Ut maximè enim titulus de R. J. ed quod non ipsam ius esse censeantur, sed rivult ex fontibus iuris derivati, postremum locum in pandectis, uti etiam in iure Canonico obtineat. *Phil. Matth. in prefat. tit. de R. I. nu. 14.* attamen generalissimæ iuris regulæ, specialibus ad suos titulos relatis, haud incommodè hunc in locum referri possunt, cognitionem enim specierum, debet antegredi cognitio generum, *l. 1. § ibi interpp. fere communiter ff. de Reb. cred.* *b)* seu rei alicuius in breve coactio, quemadmodum enim causæ conjectio rem, cognitio utrinque actoris & rei argumentis, strictè & angustè continet, sic regula id, quod iuris est, breviter summatimque completitur, *Philipp. Matth. ad d. l. i. num. 15. § 16. Decius, Faber & Hyppol. à Collibus ibid.* *c)* Et huic semper inhærendum, & secundum eam pronuntiandum, nisi casum propositum à regula exceptum esse, doceatur *l. ab ea. 5. ff. de probat. l. suus quoq. 4. § puto ff. de hered. instit. Decius Cagnol. & late Philipp. Matth. in l. 1. ff. de R. I. n. 34.*

Zoanet.

Zoannet. de empt. & Vend. n. 27. & 77. Schrad. in tract. feud. part. 10. sect. 5. n. 34. & 51. item sect. 6. n. 129. & 145. Gœd. de cōtrah. & committ. stipul. cap. 2. n. 9. d) d. l. ab ea parte. 5. ff. de probat. l. suus quoque. §. 1. ff. de hered. instit. cap. 2. in fine de conjug. leprosor. & e. ad dicimas de restit. spolia. libr. 6. Bartol. in l. quoties. ff. si quis Caution. Decius Cagnolus nu. 21 Philipp. Matth. n. 34. ad d. l. 1. ff. de R. l. Mascard. de probat. conclus. 12. 61. nu. 2. Covar. 2. Variar. resolut. cap. 12. nu. 4. Gœd. d. tractat. de contrah. & committ. stipul. cap. 3. n. 5. Menoëtii de arbit. judic. question. lib. 1. cas. 91. n. 16. Eberhard. in topic. loco. 9. ab except. ad regulas n. 12.

V.

Regulæ verò opponitur exceptio *a*, quæ cum de regula sit *b*, eandem in casibus exceptis tantum infirmat *c*, in casibus verò non exceptis regulâ confirmat, eandemq; in contrarium arguit *d*, veruntamen non eandem extra terminos dilatat *e*.

a) nulla enim regula ob multitudinem exceptionum & varias negotiorum circumstantias perfecta videri potest, nec tam generalis quin non subverti, seu per specialiora ei derogari possit, *l. in toto. 80. l. omnis definitio. 202. ff. de R. l. Cujus rei exemplum est in l. filium. 6. ff. de hu. qui sunt sui vel alien. jur. ubi Iustus Vlp. filium eum definit, qui ex viro & uxore nascitur, cum tamen & hi filii nostri sint, quos vel adoptamus vel quos legitimari curamus, §. minor è natu. Inst. de adopt. l. 3. & l. divi. 6. C. de Nat. liber. Phil. Matth. ad d. l. omnis 202. ff. de R. l. Decius & Faber ibidem, eleganter Hyppol. à Collibus. ad l. 1. ff. de R. l. b) eo ipso enim dum exceptio est, arguit regulâ, eas tamen concernere species, quæ sint de genere rei exceptæ, non enim posset dici exceptio, nisi sub regula contineretur, quod tamen verum quoad vim compræhensivam, sed non quoad juris determinationem, *l. in his. 15. & l. quod verò 14. in l. 1. gloff. in Rubric. ff. de R. l. Zoannet. rer. quotid. cap. 10. n. 6. Gœd. de contrah. & committ. stipul. cap. 2. nu. 5. Eberhard. in topic. loco. 9. ab except. ad reg. nu. 9. c) l. 1. vers. qua simul ff. de R. l. in his, 15. l. quod verò. 14. l. ius singulare, 16. ff. de ll. Decius ad d. l. 1. de R. l. optimè Cagnol. in d. l. 1. n. 28. 29. & 30. Bartol. in l. questum, §. denique de instruet. vel. instr. leg. Eberhard. in top. loco. 9. ab except. ad regul. nu. 1. Pauwm. de jurid. lib. 2. cap. 5. n. 83. d) Nam quod 4. §.**

l. final. ff. de penu legat. Ubi legata penū præter vinum, omnis petrus
 excepto vino debetur, *d. l. 1. ff. de R. I. l. quæstio: 12. §. idem 43. vers. deni-*
que ff. de instruit. vel instrum. leg. Novel 7. cap. 2. in pr. l. in his, 14. ubi Za-
fius ff. de h. c. de minus, 32. quæst. 7. cap. 2. de coniug. l. prof. & ibi Gloss. Ti-
ber Decian. respons. 76. n. 14. volum. 3. Schnrff. Cent. 3. conf. 27. n. 20. com-
fil. Marpurg. volum. 2. nu. 32. 33. & seqq. conf. 27. Paurm. de Jurisd. lib. 1. c.
21. n. 3. in fin. & l. 2. c. 4. n. 83. Cagnol. d. loco. nu. 31. & 32. d) licet
 enim exceptio in casibus non exceptis, sub ipsa tamen regula com-
 prehensio, eandem firmet, at tamen eandem non ampliat ad casus;
 quæ ad regulam non pertineret, exceptione non facta. hujus rei textus
 & exemplum ad litteram proponitur à JC. Scævolo. *in l. generalis. 32. §.*
uxori. 2. ff. de usu & usufr. & redit. legat. ubi maritus uxori suæ legat u-
 sum fructum omnium bonorum, quæ in domo continentur, excepto
 argento, sed post mortem mariti venalia quædam in domo, quæ mer-
 cis causa comparata erant, reperiebantur, quærebat, an & illa lega-
 ta essent? & respondet JC. omnium quidem rerum usum fructum uxori
 deberi, verum earum rerum, quæ mercis causa comparata, non de-
 beri, idque idem: quia exceptio non dilatat seu ampliat regulam, ut sci-
 licet sub ea comprehendantur, quæ alias sui natura comprehendere ne-
 queunt, exceptione non facta. quod tamen secus, quando exceptio
 non est de comprehensio sub regula, tunc enim si non ampliaret re-
 gulam, planè inutilis foret exceptio, ut puta constituo Titium procu-
 ratorem meum ad omnia negotia, quæcunque ipsemet præsens gere-
 re possim, excepta transactione, hic per hanc exceptionem regulam
 ampliatur, ita ut procurator cætera, quæ alias speciale requirunt man-
 datum, expedire possit, idque idem cum alias exceptio hæc non esset
 de regula, quod tamen esse debet, ut supra hæc eadem *tr. lit. b. demon-*
stratum est, eleganter Eberhard. in topic. d. loco 9. ab except. ad regul. n.
2. & seqq. Coler. conf. 34. nu. 37. Felinus in cap. quoniam ext. ut lite non-
contest. Cagnol. in d. l. 1. nu. 56 ff. de R. 7.

V I.

Porro principium Jurisprudentiæ est *justitia a*, à qua
 jus seu Jurisprudentia suam denominationem obtinet *b*,
 quæ definitur constans & perpetua *c* voluntas *d* suam
 cuique tribuendi *e*.

a) His enim scopis & exitus cujuscunque cognitionis, tam
 arbi-

arbitraria; quam *judicialis* esse debet, ut vera *justitia* gubernetur & testinetur, *argum. d. l. 1. § ff. de Just. & iur. iuncta. l. 1. ff. de R. P. Oldendorp. consil. Marpurg. vol. 2. consil. 5. in fine narrationis facti*. Et sine *justitia* *jurisconsultus* nominari nemo potest, cum hæc postulet, ut cuiq; suū tribuatur, efficiat, ne cuius vel honor lædatur, vel in discrimen ac periculum vitæ seu fortunæ quis incidat, *l. 10 ff. de I. & I. §. r. Instit. de I. & I. & in summa sine hac J.C. nihil unquam commodè suscipere seu gerere potest, Novell. 164. in pr.*

b) *l. i. in pr. ff. de R. & I. & hoc rectè, si Logicam & non Grammaticam notatione consideremus, quippe eandem J.C. considerant, dum ad res potius, quàm ad verba respiciunt; idq; apparet ex ipso J.C. Ulp. in d. l. i. in fin. pr. ubi inquit: Jus est ars æqui & boni, artium a. nomina ab illis rebus, quarum præceptiones artibus continentur, appellari solent; Sic Grammatica δὸν τῶν γερμμάτων denominatur. Quemadmodum itaq; litteræ ipsa Grammatica priores sunt, sic quoq; *justitia* prior ipsa arte, hoc est *jure*, quod de *justitia* tanquam principio tractat, *Ulp. ad pr. Inst. h. t. nu. 1. Wesenb. in parat. nu. 14. ff. h. t. Govean. 1. variat. lect. 18. Treut. d. §. 1. sh. 1. lit. d. vol. 1. Setib. diff. 1. Inst. sh. 1. Forst. diff. 1. Inst. sh. 1. c)* quod tum fiet, si quis sciens, hoc est, recto animi judicio, volens, hoc est libera voluntate & electione, & demiq; constanter, hoc est ex habitu crebris actionibus acquisito; adeoq; magna cum voluptate, & plerumq; (etiam si pravis affectibus quandoq; in vita abreptus sit, quod per accidens vitio scilicet depravatæ contingere censetur hominis naturæ, & non vitio virtutis *justitiæ*) secundum virtutē agat, *Wesenb. in parat. ff. de I. & I. nu. 6.**

d) Per metonymiam subjuncti pro adjuncto, intelligimus enim per voluntatem firmam proëresiu seu constans decretum aut propositum voluntatis humanæ, hoc est; habitum crebris actionibus in animo obfirmatum, *Cuiac. in notis poster. ad pr. l. 1. Treut. d. diff. 1. sh. 1. lit. b. Hoig. in pr. Inst. de I. & I. Wesenb. in §. nu. 9. ff. h. t.* Et ob hanc constantiā voluntatis, referente *Gellio lib. 14 cap. 4* pictura *justitiæ* apud *Chrysippum* in forma virginis exhibetur, non sub aspectu læto & jucundo, sed vehementi & formidabili luminibus oculorum acerbis, non humilis aut atrocis, sed reverendę cujusdam gravitatis dignitate; eo ipso innuens, *justitiæ* sacerdotem gravem, severum & invariabilem esse oportere, qui citra omnes affectus, diviti æquè ac pauperi jus administret, nec facinorosorum stertibus ad misericordiam commoveatur, sed nocentibus

majestate justitiæ & veritatis terrificus existat. *1. pr. Inst. de I. & I. l. 10. ff. eod. & hæc justitiæ definitio non de universali, sed de particulari intelligenda est, quæ tamen pars quodam modo censetur justitiæ universalis, Wesenb. in par. ff. de I. & I. num. 9. & 10. Forst. disp. 1. sh. 21. Heig. hic. n. 9. & seqq. Mys. ibid. nu. 9. Arist. lib. 5. Ethic. cap. 3. 4. & 5. Justitia enim universalis totâ civilem vitam privatâ & publicam gubernat, omniumq; honestarum legum obedientiam atque cultum, domi juxta ac foris exigit, adeoq; omnes virtutes in sese continet & absolutè vitum bonum & honestû efficit, Arist. lib. 5. Ethic. cap. 1. & 2. ubi etiam Aurettus & alii Interpp. Justitia verò particularis, virtutis & justitiæ universalis pars est, & in distribuendis pecuniis & honoribus occupatur, bonumq; civem efficit, Aristot. d. cap. 2. Picolem. de virt. moral. cap. 30. folio mibi 282. Unde ejus duæ constituuntur species: Commutativa, quæ adhibita proportione Arithmetica, in equali commutatione rerum occupatur, potissimumque versatur circa contractus, prospiciens, ne inæqualitas in rebus commutandis ac permutandis committatur, arg. 1. nihil, 2. in communium ff. comm. divid. Arist. lib. 5. Ethic. cap. 2. in fin. Picolem. d. cap. 30. fol. mibi, 238. Et distributiva, quæ mediante proportione Geometricâ, in distribuendis præmiis & pœnis versatur; nam quemadmodum inter personas magna est differentia & inæqualitas, sive bonæ animi spectemus sive corporis, sive externæ, sive, etiam facta singulorum, ita etiam proportione Geometrica in distributione præmiorum & pœnarum, inter personas æquale medium est observandum: Arist. d. lib. 5. Eth. cap. 3. quod si non fieret, & eadem munia, officia, præmia & pœnæ, peritis atque imperitis, bonis & nocentibus, bene meritis & indignis distribuerentur, magna in Republ. foret confusio, elegantissime Vvesenb. in parat. ff. de I. & I. num. 10. & Petr. Gregor. Toloss. de Republ. lib. 9. cap. 2. nu. 13. & 14. Picolem. d. cap. 30. fol. mibi 238. Geil. 2. obs. 110. num. 41. & seqq.*

VII.

Justitiæ verò opponitur injustitia, æ quam à juris administratione in tantum abesse oportet, b ut ne quidem in favorem personarum miserabilium alteri divitijs suum violari & miserabilibus applicari possit. c.

a) Uti est tyrannis & peccata quælibet circa administrationem

nem iustitiz, tam omittendo, quam committendo admittit. *Arist. d. lib. 5. Eth. cap. 1. § 2. gl. § Dd. communiter in l. si mora, 9 ff. solut. matr. l. i. ff. de act. empt. l. qui contra 4. verbo errore nō affectato, Cod. de incest. nupt. VVesemb. in parat. ff. b. l. n. 9. vers. contraria; ob quam sæpius tegna de regnis translata, & clarissimæ familiæ protus extinctæ sunt. *Ecclesiast. cap. 10. Pétr. Greg. Toloss. lib. 9. de Repub. cap. 2. nu. 2. b)* inde enim injuriarum occasio nasci non debet, unde jura proficiscuntur, *l. meminere, 6. C. unde vi, l. 1. in fine, C. de his, qui ven. etas. impet. l. ambiguitates, 2. C. de indict. viduit. toll. Obr. de necess. defens. cap. 6. nu. 31. § seqq. Zoannet. de necess. defens. part. 3. num. 34. 44. 120. § seqq. Sich. consil. 9. de contract. nu. 93. c) cap. ex tenore, II. extr. de foro com. per. nec unum altare denudandum, ut alterum cooperiatur, cap. cum causam, 36. extr. de prebend. Cravett. consil. 758. nu. 4. § consil. 951. nu. 1. Sich. consil. criminal. 8. n. 22. § seqq.**

VIII.

Alioqui propinqua causa Jurisprudentiæ est legislator: a, ex cuius voluntate omnia in jus relata, sunt æstimanda b, cui arbitrium cujusque privatum repugnat c.

a) Quemadmodum enim sacra biblia, suam auctoritatem obtinent à Deo: ita libri nostri juris, suam auctoritatem obtinent, à confirmatione Imperatoris, *proem. Instit. l. 1. § omnia enim nostra merito facimus, C. de vet. iur. enucleand. constit. de confirm. ff. rum. § Cod. l. si quando in pr. sibi, Romanum principem, qui iura tue iur. § C. de inoff. testam. Zoannet. de necess. defens. part. 3. n. 74. § seqq. b) confirm. tanta § 10. de confirm. ff. ad senat. § omnes populi. Tiraquell. de retract. lignag. n. 75. § 76. in prefat. Matth. Steph. de Jurisd. c. 19. n. 10. Zoannet. de Emp. § vendit. n. 18b. Qua de causa, quod in Jurisprudentia sine lege affectitur pro indubitato & vero habendum protinus non est, *l. 2. § Servius, 43. ff. de O. l. Novell. 18. c. 5. vers. sed quia non hoc cum lego agimus, erubescimus: Boccr. de Jurisd. cap. 6. n. 17. & cōsultor & orator impudens censetur esse, qui aliam atque lex edit vocem, Zoannet. de necess. defens. part. 3. n. 87. Quod tamen non ex literis & syllabis legum, sed ex tota ratione earum, est æstimandū, statuēdo, non solum in jure nostro constitutum, seu decisum esse id, quod verbis, sed etiam quod ratione seu sententia legis continetur, Zoannet. de necess. defens. part. 2. n. 26. § 27. ratio enim legis mens dicitur; & sic se habet ratio legis ad verba.**

verba legis sicut anima ad corpus, & sicut anima corpori, ita ratio
 verbis dominatur, *Panorm in c. nihil eorum, §. de elect.* Unde is verè le-
 ges seu consuetudines scit, qui vim ac potestatem earum tenet, *L. fei-
 re leges, l. 7. ff. de L. L. l. scire oportet, 13. §. aliud. 2. v. sed est. ff. de excus. tut.
 l. 3. §. conditio ff. de adim. vel transf. leg. ubi dicitur, quod melius sit sensum
 magis quam verba amplecti, l. penult. ad exhib. l. credendum, ibi incidit in
 constitutionis verba sed ex sententia excusatur. ff. qui petant tutor, Dynus
 in cap. ult. ad fin. de R. I. in 6. Cynus in L. non dubium Col. ult. vers. primo,
 quero, & ibi Bart. col. 2. vers. secundū dubiū est, & ob id ubi eadē ratio,
 ibi etiam idem jus statuitur, ita ut propterea nulla fiat extensio, l. illud
 questum, 32. ff. ad L. Aquil. l. si 10. §. I. vers. idem iuri, ff. ad L. Rhodi.
 de fract. Traquellus prolixè in l. si unquam, §. libertū, C. de revoc. don.
 Borcholt. consil. 6. fol. 62. & 63. c.) d. Novell. 18. cap. 5. ibi, quia
 hoc non cum lege agimus, erubescimus c. illa ibi cum nusquam in-
 veniatur cautum in iure; *Ne sede vacante aliquid innovetur.* Quare
 illi, qui sine lege aut constitutione jus reddere conantur, teste Hieron.
*Cagnol, in l. frater Africus, n. 266. ff. de condit. indebit. nimis altè volant
 sine pennis, & idèd veluti Icarus ca sunt, preclare Borch d. cons. 6. fol.
 62. & 63.* Et hac de causa iudex non secundum scientiam suam pri-
 vatam, sed potius secundum leges seu acta & probata iudicare debet:
 nemo enim de iure nostro, uno eodemque tempore testis & iudex
 esse potest, quod heretici secundum scientiam iudicaret propriam,
cap. nullum unquam, & cap. nullum introducat. 4. quest. 4. Deinde iudex
 tam de iure nostro civili, quam canonico iubetur iudicare secundū
 ea, quæ sunt probata, *L. 6. §. veritas. ff. de offic. presid. cap. pastoratus, §. quia
 vero de offic. & potest. iud. de legat. cap. sape contingit, §. sententiam lib. 5.
 dem. tit. 11. cap. dilectus cap. contingit de fid. instrum. cap. iudicat. 3. quest.
 7.* quæ cum sit regula iuris tam pontificii, quam civilis, meritò etiam
 etiam stamus, donec contrarium per constitutionem seu legem doceat-
 tur, *L. ab caparto §. ff. de probat. specul. lib. 2. fol. mihi, 733. nu. 1.* ubi exem-
 plum, quod in facti contingentia hoc in casu accidit, recitat; *Sich. in
 tit. Cod. ut que advocatis partium desunt, nu. 7. in fin. & sub tit. Cod. de
 probat. in rubric. nu. 10. Jas. in §. si minus, 34. Inst. de Act. n. 15. Trent. vol.
 1. disp. 12. th. 14. lit. f. Dissentire verò videtur idem Trent. disp. 4. th. 9. Bo-
 nor. de iuris d. o. 6. n. 34. Decius cons. 699. n. 16.**

I X.

Præterea juris nostri omnium generalissima præcepta

copræctia referuntur a, quorum primum est honeste vi-
vare b, cui præter alia concubinatus c, fornicatio d, &
receptio meretricum in civitates, seu admissio lupanariū
repugnant. e,

a) non plura nec pauciora, §. *invis præcepta*, 3. *Inst. de I. & I. l.*
10. §. 1. ff. eod. tit. Donell. 2. comm. cap. 1. Boccr. class. 1. disp. thes. 14. Trent.
volum. 1. disp. 1. th. 3. lit. a. Dis. nōnulli inter pp. qui posteriora duo præ-
cepta, sub primo tanquam generali comprehēdi arbitrantur. Di-
stinguuntur vero hæc tria præcepta à se invicem, quōd primum eo-
rum; hominem absolutè consideratum, quā homo est respiciat, ut
nimirum ex dictamine justitiæ universalis, homo sese totum ita cō-
ponat, ut omnia ejus cogitata, sermones & actiones recte rationi cō-
sentaneæ & conformes sint; bonusq; & honestus vir revera sit & ha-
beat, *l. filius 15.* ibi nam quæ facta lædunt, pietatem, existimationē,
verecundiam nostram, & ut generaliter dixerim contra bonos mo-
res fiunt, vix facere nos posse credendum est. *ff. de condic. inst.* Duo ve-
ro posteriora præcepta, ad hominem relatè consideratum pertineat,
quā civis est, & in communi hominum societate versatur, ut videli-
cet ex præscripto justitiæ particularis, juxta secundum præceptum
neminem lædat, & secundum tertium suum cuique tribuat. *Vult.*
Mys. Borch. & Wesemb. ad d. §. 3. Inst. de f. & f. Diff. Horom. ibid. bis et
tribus præceptis tantum officium? C. de scriptum existimans. b) Bo-
no enim & honesto viro, non faciendum est omne quod licet, sed res-
pectum honestatis, ante omnia haberi oportet; & semper specta-
ndum est, non tam quid liceat, sed quid honestum sit, *l. non omne, 1442.*
l. semper 197. ff. de R. 7. l. si qua, 12. §. si uxor juncta, l. in conjunctionibus,
42. ff. de Rit. nupt. l. 1. §. proinde, ff. de extraord. cogn. l. 1. §. secundus, co. &
§. ait prætor ff. de postul. l. 2. Cod. de secund. nupt. Quod præclare etiam
Cicero pro Cornel. Balb. his verbis tradit; Est aliquid, quod non o-
porteat etiam si licet, certè non oportet; quicquid enim non licet,
honestum non est, ideoque non oportet, at non quicquid licet, il-
lud etiam honestum. *Et pro Rabir. posthum. inquit:* Vestri consilii,
vestræ sapientiæ est judices, spectare quid deceat vos, non quum-
tum liceat vobis. c) Is enim licet jure civili, sub quadam
quasi dissimulatione, majorum delictorum evitandorum causa per-
missus. *l. 1. §. 1. l. 4. 15. ff. de concub. l. unis. Cod. de concub. Novell. 2. 18.*

47. § 117. cap. 2. *VVeſenb. in parat. ff. de concub. nu. 3. l. lib. 144 ubi Gœd*
de V. S. nu. 9. Paleot. de noth. § ſpur. cap. 11. § 12. Corraſ. 1. Miſcell. 3. n. 4.
Trent. diſp. 16. th. 3. lit. a. vol. 2. Henon. d. ſp. 1. Juſtin. th. 7. Diſſ. Dd. com-
muniter, Duar. cap. 5. ad conſuet. feud. Gentil. lib. 1. de nupt. neg. etiam ju-
re canonico prorsus improbatuſ ſit, cap. qui non habet, 15. cap. Chriſtiano
diſt. 34. Forſt. ſenior in tractat. de ſucceſſ. ab inteſtat. ſucceſſione 3. Diſſ. poſt
alioſ Gœd. in d. l. 144. nu. 9. § 10. Kling. in tract. de nupt. in verb. conjun-
ctio legitima; Attamen honeſtatis legi repugnat, d. l. non omne, 144. l.
ſemper 197. ff. de R. 7. l. in coniuſrat. 42. ff. de Rit. nupt. & quod lex hoc in
caſu non vetat, id fieri vetat pudor; ſecundum Senec. in Troade, ad-
eoq; concubinatum expreſſè improbat, Novell. 91. Imperat. Leon. aut
Philoſophicum Salomone in proverb. ſuis cap. 5. verſ. 15. § ſeqq. legitimã
uxorem fontem, unde ſobriè hauriendum ſit, & concubinatum lutũ
appellantis, Gœd. ad l. lib. 144. nu. 9. § 10. ff. de V. S. Proſſ. Farinac. oper.
crim. part. 5. q. 138. § part. 1. per tot. d.) ſimplex videlicet, cui licet
nec de jure civili nec de jur. Canon. ulla pœna præſtituta ſit, Barr. in l.
ſm. n. 4. ff. de hiſ quib. ut indig. Clar. in præct. crim. § fornicatio n. 1. in pr.
Proſſ. Fornicac. oper. crim. par. 5. queſt. queſt. 137. n. 37. § 41. Menoch. de
arb. iudic. queſt. caſ. 289. nu. 3. attamen ea ipſa proinde non eſt appro-
bata; arg. d. l. non omne, 144. § l. ſemper, 197. ff. de Reg. 7. connivet enim
in quibuſdam lex civilis & diſſimulat, cum ejus virtus, non tantũ in
imperando, vetando, puniendo, ſed etiam in permittendo conſiſtat,
l. legis virtus ff. de L. L. non omnibuſ prave factis, pœnam imponen-
do, l. ſi quis, 14. § Divus, 13. ff. de relig. § ſemp. fune. Heig. 2. queſt. 36.
nu. 26. ſed honeſtati, legi naturæ, & juri divino nonnulla committē-
do, cui juri divino imprimis concubinatus repugnat, id enim ex-
preſſè cavet & jubet, ut caſte & pudice vivamus, tã in verbis, quã ope-
ribuſ, & unuſquiſq; amet & honoret ſuam propriã conjugē, cujuſ ju-
riſ divini, propter ſalutē animæ, imprimis ratio habenda eſt, arg. l. ſunt
perſona, 43. in ſin. ibi nam ſumma eſt ratio qua pro religione facit. ff. de re-
lig. § ſempt. funer. l. ſancimus, 21. ibi animas hominum quibuſcunq; præ-
ferri, C. de ſacroſanct. Eccleſ. maximè, cum alias etiam, nonnullã Eth-
nicis honeſta factint, quæ Chriſtianiſ ſunt turpia, adeoq; ſapientia
mundi, ſtulticia ſit apud Deum, 1. Cor. cap. 1. v. 21. § cap. 3. v. 20. Zdann.
de neceſſ. deſenſ. part. 3. n. 115. e) ut maximè enim, quãdoq; optimoſ
etiam magiſtratuſ, lupanaria in ſuiſ civitatibuſ toleraſſe, & ut majori
malo occurrerent, conniventibuſ quaſi oculiſ diſſimulaſſe, nec pu-
niviffe

niville constat, *Robert. 3. sentent. iuris cap. 12. Petr. Gregor. Toloss. de Re-
 pub. lib. 14. cap. 1. n. 5* attamen rectius est, gravissimis pœnis hujusmo-
 di cupiditates coërcere, quàm quicquam contra legem divinam aut
 honestatem committere, non enim facientia sunt mala, ut eveniant
 bona, *Epist. ad Rom. cap. 3. vers. 8. & quæstus meretricius, cum omni
 honestati repugnet, l. 43. ff. de Rit. nupt. l. 4. § 3.* ibi illam enim turpi-
 ter facere, quod sit meretrix, *ff. de condit. ob turp. caus. in Repub. nül-
 latenus sustineri potest; Id enim solum possumus quod honestè pos-
 sumus: l. non aliter, 7. ff. de usu & habit. d. l. filium, 15. in fin. ff. de condit.
 institut.* secundùm illud Claudiani ad Honorium:

Sed comprime motus.

Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit,

Occurras, mentemq; domet respectus honesti.

X.

Minimè verò omnium honestè, aut per gloriam vi-
 vere censentur ii, qui sibi met ipsis mortem inferunt *a*, sed
 potius ignominiosissimam mortem subeunt, *b* non Chri-
 stianâ sed caninâ sepulturâ digni *c*, quæ tamen pœna ad
 eos, qui furore, Melancholia, morbo, aliâve animi pertur-
 batione moti, sese occiderunt, non porrigitur *d*.

a) in eâ enim statione, in qua nos cælestis Imperator collo-
 cavit, tam diu quàm diu ipsi libuerit, standum est, neq; sibi ipsi mors
 inferenda, cum nunquam ullus carnem propriam odio habuerit, *ad
 Ephes. 5. vers. 29.* quod ipsum etiam sacræ literæ attestantur, dum A-
 postolus Paulus *1. Corinth. 6. v. 19. 20. & cap. 7. v. 23.* inquit, nos non
 esse juris nostri, sed primùm quidè à Deo Opt. Max. creatos, postèa
 in peccatum delapsos, restitutos, & quidem precioso sanguine filii
 Dei redemptos, ut sic nostra membra Christi membra sint, quæ non
 sibi, sed ei qui pro ipsis mortuus sit, vivere debeant, *Ephes. 5. v. 30. 2.
 Corinth. 5. v. 15.* Unde etiâ nos, non sumus domini membrorum, seu
 vitæ nostræ, ita, ut Rempub. eo cive, cuius domini non sumus, priva-
 re nequeamus, *l. liber homo, 13. ff. ad l. Aquil. l. cum autem, 23 §. excipi-
 tur ff. de adilit. edict. l. 3. §. sic autem, 2 ff. de bon. eor. qui mort. sibi consciu.
 l. omne, 6. §. qui se, 4 ff. de re milit. l. 1. §. si sibi 22. ff. de S. C. Syll. Prosp. Far-
 oper. crim. part. 5 q. 128. fol. mibi 395. eleganter Heig. 2. q. 36. n. 20. & seq.
 item 39. & seqq. Clariss. Dn. Præles ac moderator huius disp. in præf. f.*

publ. de necess. defen. q. x. consell. 2. Quod ipsum etiam Philosophi & Ethnici non ignorarunt, dum mortem hanc non fortitudini, sed imbecillitati mentis, adscribendam esse tradunt, ac proinde ignominia tales sui ipsius interfectores notant, eamq; etiam ad posteros extendunt, *Plato in Gorg. Phaedon. & de l. 9. Arist. 3. Eth. cap. 7. in fin. & lib. 5. cap. 11. Cic. 1. Tull. q. uast. in somn. Scip. & Cat. vario. natura n. ipsa, quæ communis omnibus hominibus, horret à tali facinore, statuens ordinariam charitatem à se ipsa incipere, & proinde quod in alium committere nefas est, multò magis si in seipsum commissum sit, nefandum judicandum est cap. charitas, 5. d. pœnit. dist. 23. Diff. Hortens. ad §. 3. Inst. de 7. & 7. quem alii sequuntur qui videri possunt. apud Heig. de quest. 36. n. 48.*

b) Dum, referente Servio, olim is, qui mortem sibi sine causa inferret, insepultus abiiciebatur, & si facinus absolvere non potuerat, lege Cornel. de Sicar. tenebatur. Hodie vero arbitrio iudicis puniendus remittitur, *Bart. in d. l. si quis, 38 §. fin. Menoch. de arb. iud. quest. lib. 2. cap. 284. nu. 21. & seq.* nec non etiam eius, qui conscientia sceleris morte coacta supplicium antevertit, de iure nostro civili bona publicantur, & in fiscum rediguntur, *l. qui rei, 3 ff. de bonis cor. qui mort. sib. conse.* Quod tamen hodie non procedit, nisi reus tale delictum perpetraverit, ex quo & vita & bona eius dimi possint, *constit. Caroli art. 135.* Imò iure nostro civili, aliis adhuc pœnis subiecti possunt, *l. circumcidere ff. ad l. Corn. de sicar. l. omne delictum, 6 §. qui se, ff. de re milit. l. si quis aliquid, 28 §. si ff. de pœn. d. l. qui rei, 3 §. qui radio ff. de bon. cor. qui ant. sent. mort. l. cum autem, 23 §. excipitur, 3 ff. de adit. edict. Zoan. de necess. defen. part. 1. n. 6. & 7. Vvesemb. in n. ff. de bon. cor. qui ant. sent. mort. Schneid. in §. iuris præcepta, n. 6. & ibid. Vvesemb. Inst. de 7. & 7.*

c) Cadavera enim illorum, in loca quæ cœmiteria vocamus, non recipiuntur, sed in locum aliquem profanum sepeliuntur, vel comburuntur, nec Christianorum more cum Psalmis scilicet ad sepulturam deducuntur, *cap. placuit, 12. 23. q. 5. ubi gl.* quem etiam morem Saxones hodie observant, dum eo jure, ipsorum corpora sub tecto domus per carnificem deliciuntur, vel sub limine domus extrahuntur, supra astrum educuntur, & comburuntur, vel à carnifice sub patibulum seu in campum sepeliuntur, *Landrecht artic. 31. lib. 2. Schneid. d. loc. num. 6. Vvesemb. ad Schn. in d. §. 3. nu. 5. Inst. de 7. & 7. Menoch. d. lib. 2. cap. 284. nu. 30. Pross. Farin. d. loc. num. 16. Heig. d. q. nu. 63. & seqq.*

d) *d. l. qui rei, 3 §. sic, 6 ff. de bon. cor. qui mort. sib. ant.*

ant. sent. cons. c. Hi enim, cum satis superq; sint puniti, ob furorem seu Melancholiam, qua laborat, nulli ulteriori pœnæ obnoxii sunt, *l. Di. vus, 14. ff. de offic. Pres.* De his etiam non profus desperandum nonnulli Interpp. tradunt, *Covar. lib. 2. resol. cap. 1. in fi. Dumband in præf. crim. c. 818. nu. 5. & seqq.* Præsertim cum in domo etiam domini, ab eventu, de felicitate vel infelicitate piorum, non sit iudicandum, *Eccl. cap. 9. v. 2. Luc. 13. v. 3. & seqq. Job. 9. v. 3. & seqq. Act. 28. v. 3. & seqq.* docuerit, neq; etiam aliorum infortuniis & pœnis insultandum, sed continuò potius orandum, nè & nos in tentationem seducamur, & dum stare videmur, per imprudentiam nõ cadamus, *Luc. 13. v. 2. & 3. Job. 9. v. 3. Rom. 11. v. 20. 21. vide omninò Heig. d. q. n. 74. & seqq.*

XI.

Secundum juris præceptum in omittendo consistens est, alterum non lædere, *a* sed contra hominem homini vel ipsius naturæ impulsu benefacere convenit, *b* idque in tantum, ut licet aliàs cuiuslibet rerum suarum sit dispositio & usus *c*, nihilominus tamen, æmulandi, & aliis nocendi tantum studio rebus nostris uti non possimus. *d.*

a.) Scilicet quoad vitam, famam & bona, *d. §. iuris præcepta, 3. & ibi communiter interpp. Inst. de 7. §. 1. 10. §. 1. ff. cod. b.) l. servus, 7. circa fin. ibi cum beneficio affici hominem inter sit hominis, ff. de serv. export. Cio. 2. offic. & proinde id quilibet alteri præstare tenetur, quod sibi non nocet & alteri prodest, *l. in cōpdatō, 17. §. sicut, 3. ff. commod. l. 2. §. 5. ibi mihi quidem prodesse potest, ipsi verò nihil nociturus est, hæc æquitas suggerit, et si jure deficiamus, ff. de aqua. & ag. pluv. arcen.* Natura namq; inter nos cognationem quandam constituit, ut etiam personas alienas, nullo sanguinis vinculo nobis junctas; earumq; res & bona, vel pro posse defendere ac promovere teneamur, *l. non tantum, 6. ff. de appell. cap. dilectō, 6. vers. & quidem de sent. ex commun. lib. 6. Zoan. de necess. defens. part. 1. num. 23. 96. c. 111. Obr. de necess. defens. cap. 7. nu. 42. & seqq. c.) l. in remandata, 21. C. mand. & ibi gl. l. nemo, 9. C. de jud. & celtic.* ita tamen quatenus ei lex permittit, abuti enim re suâ nemo potest, cum Reipub. inter sit, ne quis re sua malè utatur, *§. 2. sed hoc Inst. de bis qui sunt sui vel al. Jur. Peregr. de fideicom. art. 11. nu. 71. & seqq. & art. 14. nu. 30. Zoan. de empt.**

C 3:

& vend.

Et vend. num. 144. Et seqq. & jure suo utens, nemini censetur facere injuriam, Sixtinus de Regal. lib. 2. cap. 3. n. 74. d) æquitas enim judiciorum in eo vertitur, ne id per quempiam fiat, quod sibi non proficit & alteri nocet; Undè, si actor qui initio actionem non infamem instituit, eam mutare velit, famosamq; intendere, quæ tamen nihil ei profutura sit, sed adversario suo solum nocitura, ex æquitate judex eum repellit, l. infundo, 38. ff. de rei vind. cum nemo in alterius injuriam seu infamiam, consilium suum mutare possit, l. nemo, 75. ff. de R. J. Zoan. ad l. editi, C. de edend. nu. 58. Et in com. de empt. Et vend. n. 201. Et 203. Sixtin. de Regal. d. cap. 3. nu. 49. Et seqq.

XII.

Quod si verò alius corpori, famæ aut bonis nostris, injuriam seu damnum intulerit, atq; ad satisfaciendum nobis obligatus sit, non ipsismet nobis jus dicere a, sed id ipsum auctoritate magistratus cõsequi debemus b, vindicta privatâ, omni jure, tam divino quàm humano, prohibita c.

a) Quotiescunque enim quispiam, superioris adeundi copiam habet, nemo privatus, sibi jus dicere potest, in propria causa, l. unic. C. ne quis in sua causa, iud. vel ius sib. dic. l. Julianus, 17 ff. de Iudic. l. 1. Et l. 2. C. ut nemo liceat, sen. iud. an. sig. Imp. rob. alio. sed legitimis remediis, id est, Actionibus, Interdictis, & aliis de jure præditis modis, jus suum prosequi debet, l. extat. 13. ff. Quod. met. caus. l. creditores, 7. ff. ad l. Jul. de vi privat. l. ult. C. unde vi. Zoan. de Imp. Rom. n. 110. Matib. Steph. de Jurisd. lib. 1. c. 34. Paurmeist. de Jurisd. lib. 2. cap. 7. nu. 48. Et 49.

b) l. null. 14. ib. idcirco judiciorum vigor, juri publici tutela, in medio videtur constituta, ne quisquam sibi met ipsiq; permittere valeat ultionem, C. de Jude. Et cel. l. non est singulis, 176. ff. de R. J. Obr. de necess. defens. cap. 3. n. 8. Et seqq. Coler. de process. execut. part. 1. c. 5. n. 28. Et seqq.

c) d. l. 14. C. de Jud. Et Cælic. l. 45. § 4. ibi & hoc si tuendi duntaxat, non etiam ulciscendi causa factum sit, ff. ad l. Aquil. mihi vindicta & ego retribuam dicit Dominus, Deut. cap. 32. v. 35. Lev. cap. 19. vers. 18. Proverb. 20. v. 22. Et cap. 24. vers. 30. Menoch. de retin. possess. remed. 3. num. 675. Obrecht. de necess. defen. cap. 3. num. 9. Et cap. 11. num. 40. 43. 64. Et seqq.

XIII.

Quod licet regularitèr ità obtineat, certi tamen casus in jure reperiuntur, ubi etiã privatis propria auctoritate, occidere licet, pura obfessores viarum seu latrones & populatores agrorum *a*, item desertores militiæ *b*, quod à nonnullis etiã ad bannitos extēditur *c*, veluti etiã patri datur Jus occidendi adulterum cum filia, quam in potestate habet *d*, item marito jus occidendi adulterum solum, si vilis sit persona, domi suæ in adulterio deprehensum, non ipsam vxorem *e*, item filio jus occidendi patrem & contrà, si alteruter eorum ad delendum patriam venerit *f*, & consimiles alii *g*:

a) *l. i. ubi gl. Sich. & commun. Da. C. Quando lic. unicuique sese fin. Ind. vend. l. si ut. 4. C. ad l. Corn. de Sic.* melius namque est occurrere in tempore, quàm post vulneratam causam remedium quærere, *d. l. i. C. Quand. lic. unicuique sese, fin. Ind. vind. l. fin. C. in quib. casib. in integr. rest. non est, necess. Matth. Steph. de Jurisd. l. i. cap. 4. n. 22.* b) qui ad hostes sese transferre cogitat, quem cuius etiã impunè capere & interficere licet, *lib. 2. C. d. i. ubi in idem gloss. Sich. ibid. n. 1. Francisc. de Claper. in tract. de Jurisd. cõl. 4. n. 8.* Sunt autem hostes, quibus populus Romanus bellum indixit, aut qui populo Romano bellum indicunt, *l. hostes, 24. ff. de capt. & postlim. revers.* Hodie verò cum populus Romanus, omnem suam potestatem, in Imperatorem transfulerit, *§. sed quod princip. Instit. de J. N. G. & C.* omnes illi dicuntur hostes, qui vel Imperatori bellum indicunt, vel quibus Imperator bellum indicit, *Sich. d. loc. n. 7.* c) qui in locum deportatorum, quibus olim aqua & igne interdicebatur, *l. quoties, 14. in fin. ff. de Novat.* successerunt. Quod tamen de illis bannitis intelligimus, qui ab Imperatore seu Camera Imperiali in bannum declarantur, *Gail. lib. 2. de pac. publ. cap. 1. num. 20. & seqq. Harp. ad §. item, 5. num. 157. Instit. de publ. Jud. Diss. videtur Zoan. de necess. defens. part. 1. num. 30. vers. conclusionem tantum.* Principes enim Comites & alii, qui superiorem recognoscunt, relegare quem propriè, & non in bannum declarare dicuntur, *l. relegatorum, 7. §. 10. ff. de interd. & releg. Mysf. resp. 21. num. 60. Goedd. de contr. & com. stip. cap. 7. concl. 4. num. 34. & 35. Harp. disp. 7.*

disp. 7. part. post. th. 8. lit. b. d) Si videlicet, vel in suis vel generi
 edibus, adulterum cum adultera invenerit, & quidem in ipsa turpi-
 tudine, seu ipsis rebus Veneris, ut ait J.C. Ulp. in l. quod ait, 23. ff. ad l.
 Jul. de adult. ob injuriam totifamiliz illatam, l. miles, 11. §. socer. 3. ff. ad
 l. Jul. de adult. l. lex cornelia, §. ff. de iniur. & hoc incontinenti uno qua-
 si impetu, æqualique ira adversus utrumque sumptâ fieri, necesse
 est, l. patri, 20. l. 21. l. 22. l. quod ait, 23. §. 2. §. 4. ff. ad l. in l. de adult. Dam-
 haud in prax. rer. crim. cap. 78. numer. 5. Chas. in consuet. Burgund.
 rubr. 4. §. 1. num. 20. Pinell. ad rubr. Cod. de bon. matern. part. 2. num. 19.
 Farinac. oper. crimin. part. 5. quæst. 12. part. 1. e) dum tamen
 in domo sua, in ipsa turpitudine eum deprehenderit, l. marito, 24.
 ad l. Jul. de adult. Vel etiam si maritus uxorem suam cum aliquo
 suspectam de adulterio habeat, poterit illum, ter per testes admo-
 nere, ut desistat à conversatione suæ uxoris, & si posteaquam com-
 monefactus est, nihilominus pergat conversari cum ipsius uxo-
 re, licitè postmodum & citrà ullam pœnam eum, maritus occidere
 potest, Novell. 117. cap. ult. in pr. §. Auth. si quis ei, c. ad l. Jul. de ad-
 ult. Quod si verò maritus adulterum, cõtra legis prohibitionem oc-
 ciderit, ob acerbissimum & justissimum dolorem, quem quis diffi-
 cilitimè temperare potest, extrâ ordinem, & non ordinaria pœna L.
 Cornelia de sicariis efficiendus erit, l. si adulterum, §. Imperator, 8. ff. ad l.
 Jul. de adult. l. Græbui, 4. Cod. eod. tit. l. 1. §. ult. ff. ad l. Corn. de sicar. Dec.
 in tract. crim. lib. 9. cap. 20. num. 19. Duar. ad l. si ab hostibus, 10. §. ult. ff. sol.
 matr. Harp. §. num. 310. Inst. de Publ. Jud. f) l. minimè, 35. ff. de
 rel. §. sumpt. fun. quod tamen ita accipiendû esse existimant interpp.
 Si nimirum pater in ipso actu, oppugnationis patriæ deprehenda-
 tur, alias post delictum jam perpetratum, ob summam reverentiam,
 quam filius suo patri, & ob eam vel criminoso & bannito etiam ali-
 menta debet, l. matris, 73. §. 1. ff. de Jur. dot. impunè eum occidere mi-
 nimè potest, licet enim patens legum contemptor & impius sit, ta-
 men pater est, Nov. 12. cap. 2. qualia jura sanguinis ulla constitutione
 civili tolli aut aboleri nequeunt, l. ius agnat. 34. ff. de pact. l. iura san-
 guinis, 8. ff. de R. l. §. sed naturalia pen. Inst. de iur. N. G. §. 3. Inst. de
 legit. agn. tut. Jul. Clar. in §. homicidium, num. 59. Capoll. cons. crim. §. nu.
 26. Rol. à Vall. conf. 45. nu. 62. lib. 1. q. 90. num. 43. §. seqq. g) veluti
 domino furem nocturnum licet impunè occidere, l. 4. ff. ad l. Aquil.
 præmissis tamen clamore, & si citrà periculum ei parcere non po-
 test,

rest. *l. furem, 9 ff. ad l. Corn. de fcar.* Quod tamen secus in fure diurno, quem occidere non licet, nisi præmissis clamore, & si fur se telo defendere satagat, *d. l. 4. §. fin. ff. ad l. Aquil. l. si pignore, §. 4. §. furem, 2. ff. de furt. Exod. 22. v. 2.* Sic etiam licet oribus licitum est, maleficos armis ipsis resistentes omni jure interimere, officii enim necessitas eos à dolo excusat, & Reip. interest, ne delicta maneant impunita, *l. servus, C. de his qui ad Eccles. confug. l. quom admodum, §. Magistratus in fin. ff. ad l. Aquil. Clar. §. fin. q. 29 in pr. Gome. 3. resol. 9. nu. 6. Gail. 2. obs. 110. nu. 40. Treust. vol. 2. disp. 31. th. 4. lit. c.*

XIV.

Omniū verò nobilissimus casus, permissæ, præcipuè vindictæ, est in casu necessariæ defensionis, quæ jure naturali congrua, *a*, Jurigent. consentanea *b*, nec nō etiam Jure civili *c*, & canonico approbata *d*, ac insuper etiam Jure divino permissa est *e*.

a) Nam jure hoc evenit, ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure fecisse existimetur, *l. ut vim ff. de l. §. l. 1. §. cum aristotes, 11. ff. §. quadr. pauper feciss. dicatur, l. 45 §. 4. ff. ad l. Aquil. l. 3. ibi §. dum inter nos cognationē quandā natura constituit. ff. de l. §. l. & hæc lex nō scripta sed nata, quā nō didicimus, accepimus, legimus, verūm ex natura ipsa arripimus, ad quā non docti, sed facti, nō instituti, sed imbuti sumus, ut si vita nostra in aliquas infidias, si in vim, in tela latronū, aut inimicorū incidisset, omnis honesta ratio esset expediendæ salutis, Cic. in Orat. pro Milon. *b*) Ita que *4* ibi nā ad versus periculum naturalis ratio permittit se defendere ad *l. Aquil. l. 45 §. 4. ibi vim n. vi defendere omnes. l. omniaque jura permittunt. eod. tit. S. hr. ad §. 1. Inst. de l. N. G. §. C. n. 11. Myns. ibid. Harp. ad §. 3. Inst. de l. §. l. n. 6. §. alii substituit. *c*) hoc enim jure necessaria defensio confirmata ac cōprobata est, certusque modus præscriptus, quem si quis transilierit, moderamen inculpatæ tutelæ obicere nequit, *d. l. ut vim, 3. ibi nam iure hoc evenit. ff. de l. §. l. iniuria, 2. Inst. ad l. Aquil. l. si qui aggressorē, 2. C. ad l. Corn. de fcar. l. 1. ibi inculpata moderatiōis tutela illatam vim. propulsare licet C. unde vi, l. sciētiam 45 §. qui cum 4. ibi vim omni vi defendere omnes. l. omniaque iura permittunt. ff. ad l. Aquil. l. si ex plagis. §. 2. §. Tabernarius, 1. in fin. ff. ad l. Aquil. l. Quod est, 3. §. cum, igitur, 9 ff. de vi. §. vi. arm. constit. crim. Carol. Quint. art. 139. §. seqq. Bart. §. Don.***

post gl. & Dd. in l. 1. C. Unde, vi. Gail. lib. 1. d. pac. pub. c. 16. nu. 17. & seqq.
Mascard. de probat. vol. 3. Concl. 1126. n. 31. & seqq. d) cap. signifi-
 casti, 18. extr. de homic. cap. si verò alicuius, 3. extr. de sent. excommus.
 Clement. unic. de hom. Clem. pastoral. §. Ceteris, de sent. & re iudic. e)
 Exod. 1. v. 13. cap. 13. & cap. 2. v. 13 & cap. 22. v. 2. Gen. 14. v. 14. Iob. 18. v.
 36. Prov. 3. 4. v. 11. Obr. de necess. defenf. cap. 1. Harp. ad S. item lex Cornu-
 lia, §. n. 112. Inst. de Publ. Ind. Diff. Accurs. in verb. iure ad l. 3. ff. de l. & l.
 & alii.

X V.

Omni itaque Jure necessaria defensione permiffa, consequens est, 1. quod in vasus ab injusto aggressore, vitam suam sponte non dimittere, sed vel necessario sese defendere teneatur, a, 2. quod nemini in suum proprium corpus lævire, aut semetipsum occidere liceat b, 3. quod cuivis homini cuiuscunq; sexus & conditionis sit, sese defendere liceat c, 4. adversus quemcunq; cuiusque potestatis dignitatis & conditionis sit d.

a) Deus enim ter Opt. Max. in quinto præcepto Decalogi non solum prohibet internecionem alterius, sed etiam in eodem nos vitam nostram conservare, & adversus quamlibet vim iniustam nos tueri seriò mandat, imò conservationem propriæ vitæ, voluit esse normam & regulam conservationis vitæ alterius, secundum illud *Matthæi cap. 22. v. 39.* Diliges proximum tuum sicut te ipsum, ita ut qui se corpusque suum non defendit contra præceptum charitatis divinum peccet, graviterque delinquat, *Philipp. Melanch. in loc. Com. Theol. de vindicta & sibi etiam Chemn. Didac. Covar. in Clement. si furiosus, §. vn. extr. par. relat. nu. 1.* b)

Nemo namque est dominus membrorum suorum, l. liber homo, l. 3. ff. ad l. Aquil. & hoc in tantum, ut si quis in proprium corpus læviat, mortemque sibi inferat, gravissimè de iure nostro civili puniatur d. l. circumcidere, 11. in. pr. ff. ad l. Corn. de sic. l. omne delictum, 6. §. qui se. ff. de re milit. l. si quis aliquid §. fin. ff. de poen. Constit. Carol. art. 135. vide sup. tb. 10. per tot. c) ll. enim de necessaria defensione proditæ, simpliciter & sine distinctione ei qui vim & iniuriam ab alio patitur, eadem vi repellere permittunt, d. l. 3. ff. de l. & l. 45. §. qui cum aliter, 4. ff. ad l. Aquil. §. 2. Inst. ad l. Aquil. l. 1. Cod. Unde vi, cap. significasti, extr. de homic. Unde nos

textus

textus illos generaliter loquentes, generaliter accipere debemus, *l. metum, 9. §. animad vertendum, 1. ff. quod met. causa arg. l. de pretio, 8. ff. de publ. in rem act. Zoan. de necess. defens. part. 1. nu. 11. & seqq. Gail. 2. obs. 110. nu. 10. 11. & 12. Obr. de necess. defens. cap. 6. n. 3. & seqq. d) Undè etiam quis se defendere potest contra personas Ecclesiasticas, veluti Cardinales Romanæ Eccles. imò aduersus ipsummet pontificè, si officii sui oblitus, alicui inferat injuriam, *arg. cap. 3. de sent. ex commun. & alio textibus allegatis ad lit. c. b. th. gl. in cap. ult. in pr. in verb. percussisset de pœn. in 6. Zoan. de necess. defens. part. 1. nu. 11. Imò Monachus etiam potest se defendere contra Abbatem, cui juramento est obstrictus, si iniquè ipsum invadat *Clement. 1. vers. prefate quoq. sententia extr. de statu Monach. Zoan. d. part. 1. nu. 12. Eodem quoq; modo, licet alias tam de jure divino, quam civili, parere cogantur suo Magistratui, Epist. ad Roman. cap. 13. v. 1. & seqq. 1. Epist. Petr. cap. 2. v. 13. & seqq. Conceditur subditis defensio contra Magistratum quemcunque, si notorie suum officium trāsgradiatur juraq; divina vel humana violet, id tum enim non ut Magistratus, sed tãquam privatus agere censetur & proinde etiam ei resisti potest, *l. quemadmodum, 29. §. 4. ff. ad l. Aquil. l. nec Magistratus, 32. ff. de injur. l. prohibitum, §. l. defensionis, 7. C. de iure fisci, lib. 10. nec indè injuriarum occasio nasci debet, unde jura proficiuntur, *l. meminerint, 6. C. unde vi, Zoan. de necess. defens. part. 3. nu. 43. & seqq. Marant. disp. 1. nu. 14. Obrecht. de necess. defens. cap. 6. num. 34. & seq. Quod etiam in tantum verum est, ut liceat unicuiq; privato, se etiam contra principè & Imperatorem Romanum defendere, & injustam vim illatam propulsare, servato tamen moderamine inculpatæ tutelæ, *arg. allegat. ll. clem. pastoral §. ceterum de re iud. Clar. lib. 5. sent. §. homicidium, nu. 29. & 30.******

XVI.

Cæterùm necessaria defensio, potissimum in propulsatione insultus, aduersus personam conspicitur. a non nostræ solum b, sed etiam alterius ab injusto aggressore in discrimen vitæ adducta c.

a) Uti testantur omnes penè *ll. de necess. defens. prædita l. ut vim, 3. ff. de I. & I. l. 4. l. 5. l. 45. §. 4. ff. ad l. Aquil. l. 2. & 3. (ad l. Corn. de sicar. cap. significasti, 18. extr. de homic. & consimiles aliz, Obrecht. de necess. defens. cap. 1. cap. 4. num. 3. b) quod extra omnem dubi-*

tationis aleam est positum, *d. l. ut vim, 3. ibi quod quisq; ob tutelam corporis sui fecerit; & ibi Dd. communiter. ff. de I. & I. l. 3. ibi quia defensor propria salutis in nullo peccasse videtur, C. ad L. Corn. de sic. l. itaq; 4. ibi. Nam ad versus periculum naturalis ratio permittit se defendere. ff. ad l. Aquil. Obr. de necess. defens. cap. 7. nu. 4.* Siquidem vel tertii etiam siue nobis conjuncti, siue extranei persona ab iniquo aggressore in discrimen vitæ adducta, nos omni jure tam divino, quam humano, modo citra propriæ vitæ dispendium facere possimus, eundem à morte liberare tenemur, *Matth. 22. v. 39. Marc. 17. v. 31. Luc. 10. vers. 36. Job. 4. Lev. 19. v. 18. Proverb. cap. 24. v. 11 & 12. Psal. 81. v. 4. l. ut vim 3. ibi & cum inter nos, cognitionem quandam natura constituit ff. de I. & I. const. Carol. art. 150. §. 2. l. servum ea lege 7. ff. de serv. export. d. l. 4. §. in pr. ff. ad l. Aquil. l. 2. & 3. ff. de noxal. act. l. 4. C. cod. l. 33. ff. locati, l. 50. l. 109. ff. de R. l. Harp. ad §. item lex Cornel. Inst. de pub. iud. Gvil. 2. obs. 110. nu. 19. Salom. in l. 3. ff. de I. & I. n. 16. Dec. in d. l. culpa, §. 50. ff. de R. l. nu. 4. & conf. 469. Zoav. de necess. defens. part. 1. nu. 97. Vol. 2. ad h. Corn. de Sicar. cap. 8. nu. 26. pag. 306. & pag. 212. n. 34. Fab. in d. l. culpa, §. 50. de R. l. in pr. Philipp. Matth. ibid. nu. 15. & seq. Obr. in tract. de necess. defens. cap. 7. nu. 38. Covar. in cap. pec. part. 2. §. 3. & §. 5. & Clem. si furiosus part. 2. §. 2. n. 2. nu. 7. Treus. diff. 32. vol. 2. th. 6. lit. i. Diff. Clarus, lib. 5. sent. §. fin. quest. 87. nu. 3. Bart. Ang. las. in l. 3. ff. de I. & I. Cagnol. in d. l. 50. ff. de R. l. Romul. part. 1. n. 143. pag. 234. Imo sunt adhuc quædam persone, quæ sine ulla distinctione coguntur alterum defendere; veluti servus dominum suum *l. 1. ibi laudabilis fidei exemplum, supra vindicanda cede domini tui, C. de prec. imper. offer. l. 1. §. iuxta 28. vers. servi, l. cū dominus, 19. ff. de SC. Syllan. ita ut si hoc non fecerint ultimo supplicio afficiantur, d. l. 1. §. 30. & 31. ff. de S. C. Syllan. l. fin. Cod. de his, quib. ut indig. ita pariter quoque vasallus dominum suum in periculo vitæ constitutum, omnino defendere tenetur, quod si omiserit, feudo privatur, *cap. unic. in fin. l. feud. 21. cap. unic. §. item qui dominum suum. 2. Que fuit prima causa benific. amit. 2. F. §. ibi F. F. communiter.***

XVII.

Propter injuriam verò verbalem personæ nostræ illatam injuriantem occidere non licet, *a* & ne in duello quidem, ad quod quis innocens, vel ignominiosissimis etiam Verbis provocatus est *b* sed vel via juris uti debet, *c*
aut

aut si malit, etiam injuriam verbalem seu crimen d. sibi falso imputatum e in continenti f regetere potest g.

a) l. 45. § qui cum aliter 4. ff. ad l. Aquil. l. ut vim 3. ibi ut quod quisq; ob tuelam corporis ff. de l. § l. Vasqu. lib. 1. illustr. quest. cap. 12. num. 2. § seqq. Voltz in comment. ad l. Corn. de Sicar. Decius & Zoann. part. 1. nu. 51. § seqq. ad d. l. 3 ff. de l. § l. Bocor. de bell. § duell. lib. 2. cap. 8. Cuiac. lib. 5. obs. cap. 18. Obr. de necess. defens. cap. 19. Treut. vol. 1. d. ff. 18. th. 7. lit. b. Diff. Barr. in l. ut vim, 3. ff. de l. § l. Bald. in l. 1. C. unde vi. Clar. lib. 5. sentent. 5. homicidium num. 26. Tiraq. de nobil. cap. 20. nu. 63. § alii relati ab And. Gail. 2. obs. 100. nu. 8.

b) tali enim modo provocatus ad duellum, injusto provocatori comparere non tenetur, sed citra periculum suae existimationis emanere potest: jura enim nostra quamsunq; vulnerationem seu cadem, si scilicet quis se aliter tueri potest, inhibent. §. 2. Inst. ad l. Aquil. d. l. scientia, 45. §. 4. ff. eod. tit. Atqui hoc in casu provocatus aliter potest se defendere, nimirum intentando adversus provocantem, si verbis injuriosis provocatum compellavit, ut fieri consuevit, actionem injuriarum, tot. tit. Inst. § ff. de iniur. Quia de causa si provocatus comparuerit provocanti, eumq; occiderit, homicidii tenetur, tot. tit. ff. ad Corn. de Sicar. quippe contra auctoritatem legum, quod faciendum non est, comparuit provocanti, l. 2. §. servius 43. ff. de O. l. N. 18. cap. 5. Cuiac. lib. 5. obs. cap. 18. Vasq. lib. 1. illustr. contrav. cap. 12. nu. 2. § seqq. § cap. 49. nu. 12. § 14. Obrecht. de necess. defens. cap. 9. num. 13. § seqq. Bocor. de bell. § duell. lib. 2. cap. 8. Harp. ad s. §. nu. 130. § seqq. Inst. de pub. iud. Diff. Bald. ad cap. unie. in pr. de pac. tenend. nu. 16. 2. feud. 27. Clar. lib. 5. sentent. 5. homicidium, nu. 26. Pet. Gerhard. de petra sancta sing. 33. § 82. nu. 6. Treut. vol. 2. d. ff. 32. th. 6. lit. G.

c) Intentando actionem injuriarum pro facienda aestimatione injuriae, l. 21. ff. de iniur. aut infligenda etiam ignominiosa recantatione injurianti, cap. quidem maligni caus. §. quast. 1. cap. 1. vers. recantationis extr. de libel. oblat. vel criminalem ad poenam corporis afflictivam aut poenam fisco applicandam, §. in summa 10. ubi etiam Dd. communiter Inst. de Iniur.

d) idem videlicet crimē quod sibi imputatum est, & non aliud, regetendo convitatori, ut puta si quis aliquem vocet scelestum, furem, aut adulterum, tum ipse cui injuria illa illata est, respondebit: Tu mentiris, vel tu mentiris ut scelestus, fur & adulter, & tam diu te pro tali habebo, donec me te-

lem probaveris, *arg. l. 45. § qui cum aliter in fin. ff. ad l. Aquil. l. si adult.*
 38. §. *Imperator ff. ad l. 7. ul. de adult. l. 1. ubi gloss. Bart. Bald. & Dd. comm.*
Cod. Unde vi. Mynscent. 4. obs. 17. nu. 3. Schrad. conscrip. 40. nu. 34. &
seqq. Harp. ad d. §. 12. nu. 201. Inst. de Injur. Obr. de necess. defens. cap. 2. n.
 17. & 26. e) Si enim quis verè alteri crimen objecerit, licet
 injuriandi animo, tamen idem in injuriantem tum retorqueri non
 potest, eò quòd licet animo injuriandi verum dixerit, & proinde mè-
 dacili argui & insimulari nò possit, quia is verè mentiri censetur, qui
 scienter falsum dicit. seu intendit, *l. 1. §. 1. ff. ad S. C. turp. neque quisquã*
alteri falsum quidem crimea objicere impune potest, l. neganda, 19.
C. qui accus. non poss. cap. veniens 16. extr. de jurjur. ac proinde etiã in-
famias in alterum, infamiam ipsi objicientem. (nisi fortasse modum
excesserit, majoremq; infamiam ipsi intulerit) quæ ei verè ob deli-
ctum perpetratum irrogata est, retorquere nequit, Harp. ad d. §. atrox
iniuria 12. nu. 134. & seqq. Inst. de Injur. Boccr. disp. 1. Class. 6. th. 36. lit. b.
 f) *argum. l. quod est, 3. §. cum igitur, 9. ibi sed hoc confessum non ex in-*
teruallo l. qui possessionem, 17. ff. de vi & vi arm. l. 12. §. 1. ff. quod metus
caus. Gail. d. obs. 100. num. 5. & obs. 100. num. 3. & 4. Menoch conf. 107.
 nu. 42. In continenti vero etiam is injuriam retorquere dicitur, qui
 tempore illatz verbalis injuriæ absens, eamq; non audiens, postea
 ea comperta, eandem vel verbis ore prolatis in præsentem convitia-
 torem, vel scripto in absentem, quod tamen plerunq; fit adhibito
 Notario & testibus regerit, siquidem præscriptio injuriarũ non cur-
 rit, nisi à tempore scientiæ, *argum. l. si cum, 14. §. in causa Sibi Cuiac. ff.*
quod metus caus. l. 1. §. annus, 39. ff. de vi & vi arm. l. 19. §. ult. ff. de ad l.
edit. Gail. 2. obs. 105. Wesenb. conf. 22. nu. 6. part. 1. Quod si itaq; quam
 primum potuit à tempore scientiæ regessit injuriã, impune id eum
 fecisse statuimus, *arg. l. 2. §. confessum, 34. ff. ad S. C. Trebell. l. si ita stipu-*
latus 14. l. interdictum 73. de V. O. Boccr. d. disp. 1. Class. 6. th. 35. Harp. ad
d. §. hac actio 12. nu. 201. & mult. seqq. Inst. de iniur. Obr. de necess. defens.
 cap. 2. n. 15. & 16. g) *l. qui cum maior, 14. §. si libertus 6. in fin. ff. de*
bon. libert. & l. qua omnia 25. ibi ceterum ferendus erit, qui pudorem suũ
purgans. iuncta l. 3. ibi ut vim atq; injuriã propulsemus ff. de 7. & 7. Gail.
 2. obs. 101. nu. 5. *Wurms. tit. 47. de iniur. obs. 15. n. ult. Mynscent. 4. obs. 17.*
 nu. 3. *Harp. ad d. §. hac actio 12. nu. 88. de iniur.* Qua relatione facta nihil-
 ominus actio injuriarum retorquenti superest, nec per retorsionem
 expirat, *Schrad. d. conf. 40. nu. 77. tom. 1. Var. conf. 7. Germanisa Obr. de*
 necess.

necess. defens. cap. 9. nu. 13. Diff. Bocer. d. diff. 4. Class. 4. tb. 78. & ad l. unie. C. de fam. libell. c. 3. nu. 54. & seqq. Harp. ad d. §. atrox. 12. nu. 78. & seqq. Inst. de iniur.

XVIII.

Est verò etiam necessaria defensio circa res seu defensionem possessionis nostræ admissa *a*, ubi si possessio vel res, ad quam titulum seu jus habemus vacans, eadem licite à nobis apprehendi potest *b*, sin verò ab alio occupata sit, eam propria autoritate occupare non possumus *c*, nisi certis casibus *d*, sin autem in possessione rei existamus, in eadem etiam adversus quemvis turbatorem, moderatione tamen inculpatæ tutelæ nos defendere possumus *e*, turbatore seu in valore possessionis nostræ non occiso *f*, nisi à defensione rerum ad defensionem ipsius personæ transitus factus sit *g*.

a) *l. n. C. Unde vi, l. i. §. vim vi, in fin. C. l. 3. Et unigitur. 9. ff. de vi & viarm. Obr. de necess. defens. cap. 3. & cap. 8. per tot. b) arg. loum heredes, 23. ff. de acquir. vel amitt. poss. l. ei, 14. C. de jur. de lib. Bart. Alex. & alii ff. de acquir. vel amitt. poss. Natta consil. 572. num. 15. libr. 3. Inson. in l. quoties. 31. C. de Rei vind. Ras. in tract. feud. part. 6. in pr. Hartm. Pistor. lib. 2. quest. 25. n. 26. cuiusmodi vacantis possessionis apprehensio potissimum frequentari solet defunctis possessoribus rerum earum, quas diversi ad sese pertinere contendunt, ubi possessione earum à diversis apprehensa, in possessorio momentaneo is vincet, qui alios apprehensione possessionis rei controversæ antevertit, qui tandem etiam in possessione manu tenendus est, donec in possessorio ordinario, vel petitorio delitigatorum jure plenius fuerit cognitum, arg. l. i. C. l. 2. ff. uti possid. l. licet ff. de legat. 1. l. si quis locuples. ff. de manumiss. test. iuncta. l. si non possidetis, C. de probat. l. generaliter. §. petitionem. ff. de fidei comm. libert. Bart. in l. si duo col. 2. ff. uti poss. Alex. consil. 200. col. pen. l. 2. Salicet. in l. creditores, C. de pign. Imol. in cap. potuit. extr. de locat. Joann. rer. quotid. cap. 61. n. 1. & seqq. nisi forte prioris occupatoris possessio, notoriè vitiosa & injusta fuerit, tunc enim iudex etiam ex officio, vel possessorem talem possessione sua destituere, vel bona tandem in arresto detinere potest, donec de causa fuerit cognitum, possessio.*

possessio enim clandestina nihil operatur, l. 1. ff. quod vi aut clam. Ca-
 strens. in l. 2. num. 2. C. de edict. divi Had. toll. Nass. consil. 93. n. 6. vol. 5.
 Gail. libr. sing. de arrest. Imper. cap. 1. num. 22. § 23. § cap. II. n. 33. § 34.
 c) Siquidē possessio siue justa siue iniusta, nemini nisi ordinariā via
 & p̄via cognitione causæ auferri potest, l. 1. §. 1. ibi p̄iora potestate ubi
 Alberis. n. 1. ff. si mulier, ventr. nom. in pass. mitt. l. si super 9. C. de transact.
 l. exstat. 13. ibi vis est & tunc, quoties is id quod deberi sibi putat, non per
 iudicem reposcit. ff. Quod metus sans. cap. 1. cap. laudabilem extr. ut lite
 pend. gl. in l. a. divo pio, 15. §. si super & ibi, Alex. n. 4. l. s. nu. 9. ff. de Rejud.
 & hoc intantum verum est, ut licet quis habeat justum titulum ad
 rem petendam, tamen nihilominus propria autoritate eandem oc-
 cupare nequeat, adeo ut etiam vel p̄zdo possessione sua spoliatus
 ante omnia veniat restituendus & sine p̄via citatione & cognitio-
 ne causæ possessione sua iniusta destitui non possit, cap. in literis, cap.
 gravis & tot. tit. extr. de restit. spoliat. cap. licet Episcopus, de p̄bend. in-
 6. Bart. in l. si. n. 16. C. de edict. divi, Had. toll. Ruin. consil. 20. n. 47. vol. 1.
 Gail. 2. obs. 76. d) qui tamen omnes ferē inter Dd. nostros ad-
 modum controversi sunt; qualis, 1. in creditore, qui in casum non ser-
 vate obligationis aut commissæ mortæ, à debitore pactus est, de in-
 grediendo possessionem pignoris constituti, propria autoritate, l.
 creditores 3. ff. de pig. & hypoth. & in l. pignoris, 11. C. de pignorat. act. vide
 late. Coler. de process. execut. part. 1. cap. 5. n. 35. & seqq. & in p̄ced. 17. &
 seqq. ubi contraria sententia, Dd. refert. ac statuit, quod etiam hoc pacto
 interposito, nihilominus ministerio iudicis bona debitoris à credito-
 re occupari, cōsulcius & tutius sit, n. 82. eiusd. cap. Deinde possessionis,
 propria autoritate, occupandæ jus Interpp. etiam ei attribunt, qui
 possessionem rei civilem habet, jure naturalis possessoris protus fi-
 nito veluti finito jure usufructuarii, proprietatio, propria autoritate,
 liceat apprehendere rem in usam fructum concessam; Bart. in d. l. 3.
 C. de pig. & hypoth. Alex. cons. 99. col. 4. vers. & ad ostendendum, libr. 5.
 Corn. cons. 280. vers. item in data instrumento, lib. 3. Zoan. rar. quod. cap.
 62. in fin. sic quæque finita locatione seu jure conductoris rem loca-
 tam propria autoritate, licet recipere locatori, Ang. in d. l. 3. n. 3. in fin.
 & ibi Salicet. n. 10. C. de iur. Emph. Tirag. de iur. const. possess. part. 1. nu. 3.
 Coler. de process. execut. part. 1. cap. 5. n. 54. & seqq. Diff. Dd. in l. conducto-
 rus. 34. C. locat. & in l. colanus, 12. & l. cum fundum. 18. ff. de vi & vi arm.
 Item finito jure Emphiteutæ Domino etiam licere putant recipere fun-

fun-

fundum Emphyteuticum gl. in l. 2. in verb. repellere, Cod. de jur. empha.
Clar. in §. Emph. quæst. 11. Joseph. Ludov. decis. peras. 17. n. 8. Et seqq. Diff.
Alber. de Rosas. in d. l. 2. C. de iur. Emph. n. 3. Bart. Et alii in l. 3. §. ex contra-
rio. ff. de acquir. vel amitt. poss. Menoch. de recup. poss. remed. 1. num. 75.
Et seqq. Deniq; extenditur ad dominum feudi, finito jure beneficii,
in. ut is circa ministerium judicis feudum occupare possit: Bald. in
cap. 1. nu. 24. Et ibid. Jacob. de Bel. p. n. positus Et Math. de Affl. Et. de allod.
Diff. Schrad. in tract. feud. part. 10. sect. 6. nu. 116. Pererg. de fideicom. arr.
52. n. 137. Et deniq; omnibus in casibus in quibus proprietatis defe-
ctus possessori obstat, Alex. in l. 3. §. ex contrario col. antepen. vers. cir-
ca unum aliud ff. de acquir. poss. Menoch. memb. 1. recup. possess. nu. 215.
usq; ad n. 239. Paurom. de Jurisd. lib. 1. cap. 27. Quales. & alia plures limi-
tationes regulari istius, quod nemo propria auctoritate alterius pos-
sessionem occupare, eumq; de facto possessione destituere possit, li-
cet ab altero. Sed pluribus tamen dissentientibus tradantur; at tamē
omnes tandem suadent & consulunt, cautius, tutius, & urbanitati seu
civilitati magis consentaneum esse, si quis possessionem ab alio oc-
cupatam auctoritate juris ingrediatur, arg. l. 13. ibi cum Hiberno loqua-
ria ff. de servit. urb. prad. l. 2. C. de furt. l. 24. ff. de R. V. Et l. si pupillorum,
7. §. Libi. pote. Et creditor ius suum exequi, tutius tamen fecerit, si prætorem
super hoc adierit. ff. de Reb. cor. qui sub iur. vel iur. sunt gl. in d. l. creditor
3. in verb. solutione Et ibi. Bart. nu. 3. Et 4. C. de pig. et hyp. Menoch. de ad-
pisc. poss. remed. §. n. 5. quem in eventum iudex requisitus petenti ap-
paritores suos accommodabit, pro consequenda possessione ipsi no-
torie debita, ad evitandum circa ingressum rixas & scandala, Salic.
in d. l. 3. n. 9. Et 30. C. de pign. Et hyp. Coler. de process. execut. part. 1. cap. 5.
n. 82. 8) ob solam enim rerum defensionē in valorem nostræ
possessionis occidere non licet, sed servato moderamine inculpatæ
rutele, eas defendere omnino possumus, l. 1. C. unde vi, ubi Imperat.
Dioclet. Et Maxim. in hunc modum rescribunt: rectè possidentia de-
fendendam possessionem, quam sine vitio tenebat, inculpatæ rute-
le moderatione illatam vim populsare licet, l. 1. §. vim vi 27. Et seqq.
l. 3. §. 2. ff. de vi Et vi arm. cap. olim extr. de restit. spol. Obr. de necess. de-
fens. cap. 3. cap. 8. par. tot. Et cap. 11. num. 71. Faab. 1. controu. cap. 31. Barab.
4. in v. 82. Zanuet. de necess. defens. part. 1. num. 36. Et seqq. Et part. 2.
num. 7. Et seqq. Zanua. de necess. defens. part. 1. nu. 36. Et seqq. Et part. 2.
nu. 7. Et seqq. Diff. Accurs. in l. 3. ff. de L. Et l. quem multi alii sunt secuti,

E

Clar.

Clar. d. §. homicid. lib. 5. sentent. nu. 25. h) Si enim res ed deve-
nerit, tum non amplius de rebus, sed de proprii corporis & vitæ sa-
lute agitur *l. 3. verb. ob corporis tutelã d. l. 1. §. vim vi 27. §. l. 3. §. cum igitur, 9 ff. de vi §. vi arm. l. 45. §. 4. ff. ad l. Aquil. Dec. in d. l. 3. num. 31. ff. de §. §. Covar. in clem. furiosus part. 3. §. unic. nu. 6. v. 2. proponitur Zbann. de necess. defens. part. 1. nu. 42. §. part. 2. nu. 7. Obr. de necess. defens. cap. 8. nu. 16. Fach. 1. contr. cap. 31. v. postrema est sententia. Harp. ad §. 5. nu. 135. Inst. de pub. Jud. Diss. eisdem qui supra lit. g. pro diff. sunt allegati.*

XIX.

Porro forma & modus necessariæ defensionis con-
sistit in ipso actu propulsationis illatæ vis seu injuriæ a.
facto cum moderatone inculpatæ tuelæ b, unde con-
sequens est, quod in vasus non teneatur necessariò fugere
c, nec expectare primum ictum d, nec paria arma adhi-
bere e, neque etiam animum invaloris seu vim inferen-
tis prius cognoscere f:

a) Nisi enim vis illata subit, propulsationi & defensionis fo-
cus esse non potest, & proinde necessariam defensionem, in conti-
nenti in ipso congressu & concertatione, non ex intervallo, extraneo
actu interposito, fieri oportet, aliàs enim non defensio sed ultio fue-
rit, *d. l. 3. ff. de §. §. §. l. 2. C. ad L. Corn. de sicar. l. 45. §. 4. in fin. l. 52. §. 1. Ta-
bermarinus, in fin. ff. ad l. Aquil. l. quod est, 3. §. 9. ff. de vi §. vi, arm. gl.
Bart. Dowell. Sichar. §. Dd. in d. l. 1. C. unde vi, Bolog. num. 87. §. Cuias,
in d. l. 3. ff. de §. §. §. Obr. de necess. defens. cap. 10. n. 19. Mascard. de probat.
cõcl. 1126. nu. 31. §. seqq. Cuias. §. obs. cap. 18. Cujusmodi duratio offen-
sionis, seu tempus interponendæ necessariæ defensionis totum arbi-
trio judicis committendum est, *arg. l. 1. §. 1. ff. de iur. delib. Obr. d. cap.
10. n. 22. in fin. cum recte vitam suam defendere, statuendo, qui a adver-
sario suo tamdiu resistit, quamdiu insultus corporis ipsius durat, d. l.
3. ff. de §. §. §. d. l. 2. §. l. 3. C. ad leg. Corn. de sicar. d. l. 4. §. l. 45. §. 4. ff. ad L.
Aquil. Quod itidem in defensione possessionis obtinet, quam quis
tamdiu rectè defendere censetur, quamdiu durat invasio, seu adver-
sarii occupatio, siquidem occupatio possessionis actus continuus est,
in quo, quoad defensionem, uno contextu fieri, existimantur etiam
ea, quæ nullo actu extraneo interposito aguntur, tamen si aliquo tem-
poris intervallo fuerint impleta, *arg. l. cum antiquitas, C. de test. l. ha-
redes***

videtis palam, §. uno contextu ff. eod. tit. l. continuus in pr. ff. de V. O. Quod
de causa in defensione possessionis nostræ, si fortassis ab adversario
potentiori, eâ ipso corpore ejeti simus: nobis tantum temporis in-
dulgendum est, intra quod amicos & socios compellare aliaq; ad re-
petendam possessionem necessaria conquirere valeamus, quod pro
arbitrio iudicis, non solum certorum dierum, sed etiam mensium,
quandoq; etiam annorum esse potest, d. cap. olim 12. ibi, praesertim
quod statim, ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellendam extr.
de restit. spoliat gl. & Bart. in d. l. 3. §. cum igitur ff. de vi & vi arm. Ma-
scard. de probat. concl. 1126. nu. 52. Zoann. de necess. defens. part. 1. num. 38.
& part. 2. nu. 53. & seqq. Gail. lib. 1. de pace pub. cap. 16. nu. 12. 13. 14. 15. &
16. Obr. de necess. defens. cap. 10. nu. 23. & 24. Schrad. in tract. feud. part.
9. cap. 4. nu. 61 & seqq.

b) Hoc est ad modum illatæ vis & In-
juriaz, propullationem metiendo, in quo tota forma & modus ne-
cessariæ seu inculpatae defensionis vertitur, d. l. 1. ibi, inculpata tutela
moderatione, C. unde vi d. l. 1. §. vim vi 27. & l. 3. §. 9. ff. de vi & vi arm.
d. l. 4. & l. 45. §. 4. ff. ad l. Aquil. Obr. de necess. defens. cap. 11. per tot. Harp.
ad §. item lex Cornelij, nu. 109. Inst. de pub. iudic. Diss. Accurs. Bart. &
Da. ad d. l. 3. ff. de 7. & 7. Zoann. de necess. defens. part. 2. num. 1. & seqq. ad
formam necessariæ defensionis tria requisita desiderantes, modum,
tæpus & causam, quorum opinionem examinat & refellit Obr. de ne-
cess. defens. cap. 10. c) siquidem omnes ill. de necessaria defensione
proditæ generaliter & indistinctè loquuntur nec fugæ ullam men-
tionem faciunt, l. ut vim 3. ff. de l. & l. 45. §. 4. ff. ad l. Aquil. l. 3. §. cum
igitur & §. vim vi ff. de vi & vi arm. d. cap. significasti 18. in fin. extr. de
homicid. l. 1. C. quando unicuiq; se sine iudicio vind. lic. const. crim. Carol.
V. art. 140. Undè & nos id, quod leges non cantant, cantare non de-
bemus, cum erubescendum sit absque lege aut constitutione loqui,
Nov. 18. cap. 5. l. 2. §. Servius 43. ff. de O. l. Felin. in cap. suscepimus & cap.
significasti extr. de homicid. 7. ff. in d. l. ut vim 3. num. ult. ff. de l. & l. Wes-
senb. cons. 19. n. 17. part. 1. Gail. 2. obs. 110. nu. 16. & seqq. Obr. de necess. de-
fens. cap. 10. nu. 9. & seqq. Zoann. de necess. defens. part. 2. num. 8. & seqq.
Diss. Bart. in pr. nu. 14. contrarius sibi in l. 1. num. 5. C. unde vi in d. l. 3. in
fin. ff. de l. & l. Tiraq. in tract. de nobil. cap. 20. num. 36. & seqq.

d)
tum quia ill. nostræ non solum illatam injuriam, verum etiam immi-
nentem propullatæ concedunt ac permittunt, d. l. 3. ff. de l. & l. sed
si 5. in pr. ibi, ferro se petentem ff. ad l. Aquil. l. 3. ibi, ad se venientem l. 4. ibi,

inferende cadit. *Id. ad l. Corn. de fcar. l. i. C. quando liceat unicuiq; se sine iudicio. constit. crim. art. 140. ibi.* Ist auch mit seiner Begegnung / bis er geschlagen wirdt / zu waren nicht schuldig. *Bart. ad d. l. i. num. 9. C. unde vi Obr. de necess. defens. cap. 11. num. 14. & seqq. Harp. in §. item lex Cornelia Inst. de pub. iudic. num. 54. & seqq. Poli. ad l. Corn. de fcar. cap. 7. nu. 27. pag. 171. in not. Wesenb. conf. 19. volum. 1. e.* Sed unusquisq; suum adverteratium etiam quocumq; armorum genere repellere, & sic eum, qui gladio stictico ipsum adoritur, globulo bombardico transfigere impunè potest. *d. l. 3. ff. de l. & l. d. l. 3. ff. ad l. Corn. de fcar. Mascard. de probat. conclus. 1126. num. 37. Obr. de necess. defens. cap. 11. nu. 6. & 7. Bocer. de bell. & duell. lib. 2. cap. 10. nu. 55. & 57. f.* In defensione enim necessaria animus seu propositum non inspicitur, necessarium, sed sufficit simpliciter vim illatam esse, seu iam inferri, quoniam ex dictamine naturæ seu naturali instinctu, etiam contra animantia bruta, quæ rationis, doliq; sunt expertia, ac proinde nullam injuriam inferre possunt, *l. i. §. ait prator ff. si quad. paup. fec. dic. l. 3. §. i. & l. fin. ff. de iniur. l. si non convitiis C. eod. tit. itemq; contra furiosos, mente captos & noctambulos, qui itidem animum & propositum injuriam inferendi habere nequeunt, rectè & impunè nos defendimus, vimq; illatam propulsamus, d. l. 3. §. i. ff. de iniur. & §. furiosus Inst. de inutil. stipul. undè non refert, an à bestiis, hominibus sanæ mentis vel mente captis aut aliis vis nobis inferatur, d. l. i. §. cum aristos ff. si quad. paup. feciss. dic. l. 3. l. 4. l. 45. ff. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. d. l. 3. ubi Bart. nu. 5. Inf. nu. 20. Dec. nu. 18. Gomez. & variar. resolut. cap. 3. nu. 20.*

XX.

Huiusmodi itaque defensione; ab invalo, adversus invalorem factâ, defensor ab omni pœna immunis est *a*, nec occisi hæredibus expensas aut ullum damnum resarcire tenetur *b*; quod si verò moderamen inculpatæ tutelæ excesserit, non ordinaria tamen pœna legis Corn. de ficiariis; sed extraordinaria ipsi irrogabitur *c*.

a) si ve illa sit legalis; *cap. 1. §. si quis homines de pace tenend. 2. feud. 27.* si ve conventionalis, etiam si in conventionione pacis, fuerit adjecta clausûla, salvo manente pacto, *Card. Paris. conf. 155. nu. 25. libr. 4. Schrad. d. part. 9. c. 4. n. 56. Obr. de necess. defens. cap. 12. nu. 11.* *b)* cum damnum illatam invalori non ex culpa & facto defendente, seu

seu inuali originem traxerit, sed ex ipsius invadentis persona; unde etiam ei culpa rectè imputatur, *l. si merces, 25. §. culpa. ff. locat. nam is, qui se defendit, cum suo jure utatur, nemini facit injuriam, seu damnum aliquod infert, l. 55. ff. de R. I. & cap. cum Ecclesia, 31. extr. de Elect. & elect. potest. Schrad. d. part. 9. cap. 8. n. 16. Farinac. oper. crim. part. 5. sub tit. de homicid. Obr. d. tract. de necess. defens. cap. 12. num. 9. & 10. c) pro circumstantiarum varietate, vel pœna relegationis, arg. l. 1. in fin. l. 4. §. 1. ff. ad L. Corn. de sicar. l. si adulterium, 38. §. Imperator, 8. ff. ad L. Jul. de adult. cap. significa. extr. de pœnitent. & remis. c. olim. 12. de restit. ff. soliat. Schrad. d. tract. feud. part. 9. cap. 4. n. 64. Bocer. d. class. 6. disp. 1. h. 26. & in tractat. de Bell. & duell. 2. cap. 10. n. 61. & seqq. ubi plures huius sententiæ autores allegat; vel etiam pœna pecuniaria, occifortirrogatâ, Alex. cons. 140. n. 8. vol. 2. & cons. 120. n. uli. vol. 7. Ludov. Caver. tract. de homicid. cap. 46. n. 8. Bocer. d. disp. 6. h. 26. lit. b.*

XXI.

Tertium & postremum juris præceptum nunc succedit, quod est suum cuique tribuere *a*, cui præter alia imprimis violatio fidei vel hosti etiam datæ *b*, & violatio juris tertii *c*, repugnant.

a) *d. §. iuris præcepta, 3. Inst. de I. & I. l. 10. §. 1. ff. eod. tit.* quod idem quam latissimè sese, ad omnes omnino obligationes & debita, quibus aliis obstricti sumus, ut eorum solvendorum necessitate nos exolvamus, extenditur, arg. *l. bona fides 31. ff. de posit. iunct. l. 10. & l. 11. ff. de VS. Arist. §. Eth. c. 2. & 3.* *b)* Nihil enim tam congruū humanæ fidei, quàm ea, quæ inter eos plæuerunt servare, *l. 1. in pr. ff. de pact. & nimis grave, fidem semel datam fallere, lib. 1. ff. de constit. pecun. cuicunque etiam illa data sit, l. nam & servius. ff. de negot. gest. cap. Noli. 23. quest. 1. ubi §. Augustinus in hæc verba erumpens, ait: Etiam hosti fidem datam servandam, *Vaud. 1. q. 51. Bronch. 1. in v. 29. Hötto. illust. quest. 7. Fäch. 9. contro. cap. 58. ubi plures autores, tam consent. quam dissent. videri poterunt: Quod vel imprimis principes facere convenit, quorum ex sentent. Alphons. Regis. Hisp. vel unum verbum tantum ad fidem valere debet, quantum privatorum iusjurandum, Gail. 2. obs. 59. num. 2. & obs. 55. num. 7. Gerhard. decad. 3. polit. quest. 2. ac proinde Carol. V. Imperator Romanus beato Luthero datam fidem, de salvo cõductu ad colloquiū Wormatiense, rectè servavit, *Sleid. lib. 3.***

*comm. pag. 56. § 62. & Ludovico Comiti Palatino Rheni, ipsum in-
terroganti, cur id faceret, graviter & voce Imperatoris maiestate ve-
re digna respondit. Fidem rerum promissarum, et si toto mundo exu-
let, tamen apud Imp. consistere oportere, Greg. Tolos. libr. 8. c. 8. n. 10.
de Rep. ex quo hæc latius repeti possunt c) Id enim quod no-
strum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, l. id quod
nostrum, ff. de R. l. & hoc in tantum verum est, ut etiam princeps ex
plenitudine suæ potestatis cuilibet privato sine iusta causa ius suum
criperere aut auferre nequeat, l. pen. § fin. ff. de natal. restit. cap. si. 9. quasi.
ult. Gail. 2. obs. 56. § 8. num. 4. Petr. Aut. de pet. in tract. de potest. princ.
cap. 24. Peregrinus, de fideicom. art. 53. num. 52. § seqq. Achat. Eueni. de
priv. lib. 3. cap. 5.*

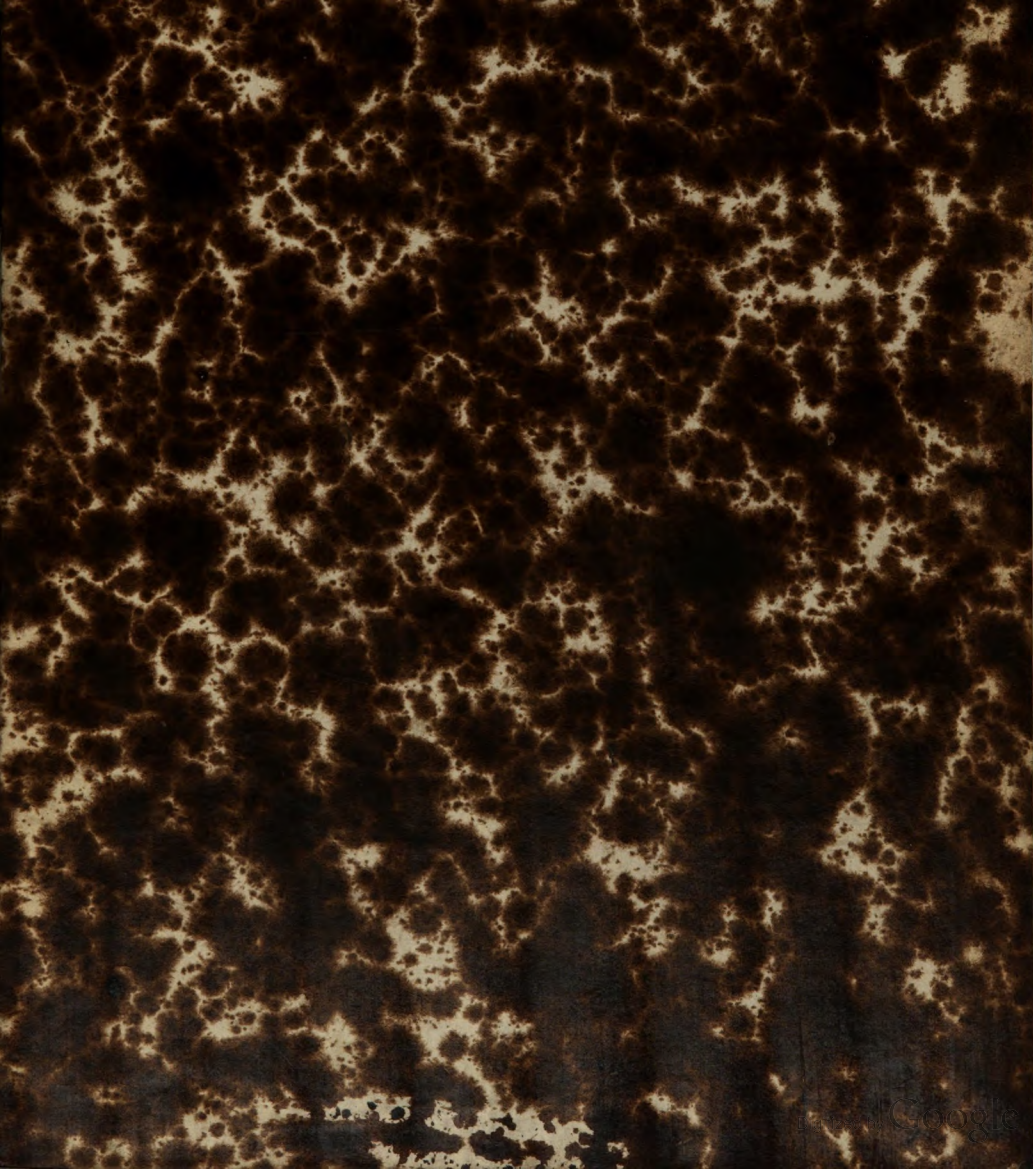
F I N I S.

ÖSTERREICHISCHE
NATIONALBIBLIOTHEK

Google

6